

VÅRE ROVDYR

NR. 2/2022 / ÅRGANG 36

FORENINGEN VÅRE ROVDYRS TIDSSKRIFT

MARKANT NEDGANG
I ANTALL JERVEKULL

ULVENS PÅVIRKNING
PÅ ELG

GJENINNFØRING AV
HAVØRN I IRLAND

Forside:
Foto:
Kjartan Trana.

Bakside:
Foto:
Roger Brendhagen.

VÅRE ROVDYR

Utgis av

Foreningen Våre Rovdyr

Adresse

Foreningen Våre Rovdyr
Postboks 195
2151 Årnes

Ansvarlig utgiver

Foreningen Våre Rovdyrs styre

Ansvarlig redaktør

Alette Sandvik
as@fvr.no

Øvrige redaksjonsmedlemmer

Ingvild Elise Ihle
ii@fvr.no

Sats & layout

Marius Sjøli

Trykk

BK Grafisk AS
Sandefjord

Internett

www.rovdyrene.no

ISSN 0801-4728

INNHOOLD

LEDER	SIDE 47
SPRINGSTUR	SIDE 49
GJENINNFØRING AV HAVØRN TIL IRLAND	SIDE 50
ULV I SKANDINAVIA I VINTERHALVÅRET 2021-2022	SIDE 56
ULVENS PÅVIRKNING PÅ ELG I EN FORTETTET ULVEBESTAND	SIDE 60
MARKANT NEDGANG I ANTALL JERVEKULL I ÅR	SIDE 64
DEN NORSKE ULVENS HISTORIE	SIDE 66
RAPPORTEN «ULVEN I DEN NORSKE MEDIELANDSKAPET»	SIDE 68
MILJØMINISTER UTEN SANS FOR NORSK NATUR	SIDE 72
ROVDYRGLADER	SIDE 74
HVORFOR KLARER IKKE NORGE Å TA VARE PÅ TRUEDE DYR?	SIDE 76
ÅRSMØTET 2022	SIDE 78
ROVFUGLMOTTAKET	SIDE 80
HUBROENS SIDE FOR DE YNGRE	SIDE 81
BOKANMELDelse: "LØPE ULV"	SIDE 82
BOKANMELDelse: "ELEFANTENE KOMMER"	SIDE 84

50

GJENINNFØRING AV
HAVØRN TIL IRLAND

60

ULVENS PÅVIRKNING PÅ ELG
I EN FORTETTET ULVEBESTAND

64

MARKANT NEDGANG
I ANTALL JERVEKULL I ÅR

66

DEN NORSKE ULVENS HISTORIE

LEDER

HISTORISK TILBAKEBLIKK

Sommeren 2021 var Tom Olav Trydal og jeg på fisketur i Setesdal Vesthei hvor vi overnattet på en av Statskog sine hytter. Det var her vi kom over et nummer av Villreinen fra 1992 hvor DN (Miljødirektoratet) hadde skrevet et stykke om rovvilt som jeg ønsker å dele med dere her. En ting er ganske sikkert, noe har endret seg siden den gang. For i dette stykket får man et inntrykk av at DN virkelig legger seg i selen for å bedre forholdene for rovdyr i norsk natur. Det samme kan man ikke si om dagens Miljødirektorat som gang etter gang ser ut til å kue seg etter beitenæringens vilje. Og hvordan de kan sitte stille i båten mens det deles ut fellingstillatelser på bjørn som har passert et sauefjøs på 4-500 meter, eller når det er blitt tatt et fåtall av sau, er helt uforståelig. Noen ganger blir resultatet slik man frykter aller mest, at binner blir skutt. FVR har ved flere anledninger sendt bekymringsbrev til Miljødirektoratet om bjørn som er den mest sårbare arten av de fire store rovdyprene. Svaret man får er ikke så veldig oppløftende.

Men, de skal være unnskyldt på en måte. Og det er at de er satt til å utføre vedtatt politikk, og som vi har sett, betyr det tydeligvis å gå på tvers av faglige anbefalinger. Nei, det kan ikke være så lett å være ansatt som biolog, økolog eller naturforvalter hos Miljødirektoratet for så å få denne vedtatte politikken tredd nedover hodet. Miljødirektoratet er Norges fagetat for viltforvaltning, og gjerne oppdragsgivere for mange viktige prosjekter som angår rovdyr. De spiller en viktig rolle for våre store rovdyr. Mitt håp nå, mer enn noen gang, er at direktoratet beveger seg tilbake til den stilen de uttrykker i teksten sin fra tidsskriftet Villreinen i 1992! Her er den:

KLART TIGRENE I INDIA MÅ REDDES. MEN ROVDYRA I NORGE?

Et stort flertall av det norske folk går inn for å beholde de store rovdyprene våre. Folk er opp-tatt av at artene ikke må utryddes, at de har en «naturlig plass» eller «hører hjemme» i norsk natur. Dette er jo et godt utgangspunkt. For bjørnen, jerven, ulven og gaupa. Og for

Direktoratet for naturforvaltning (DN), som gjennom lovverk og internasjonale avtaler er pålagt å gjennomføre nødvendige tiltak for å bevare ville dyre og plantearter.

OK MED ROVDYR, MEN IKKE I TRAKTENE HER?

Det er lett å være positiv så lenge rovdyprene befinner seg langt unna. Men hvor dypt stikker vår vilje til bevaring når vi settes på prøve? Når bamsen rusler i lia midt i bærse-songen? Eller når avisene, i tekst og bilder, detaljert og utførlig beskriver ihjelrevne sauer på beitemarkene? At husdyr blir tatt av rovdyprene, er alvorlig for de som rammes. Derfor har vi, og skal vi fortsatt ha, gode erstatningsregler her i landet.

Tor Arild Esperås, styreleder.

ROVDYR ER INGEN SELVFØLGE

Både bjørn, jerv og gaupe regnes som sårbare arter, men ulven er direkte truet. Trolig finnes det så lite ulver igjen i hele Skandinavia at det er usikkert om det lar seg gjøre å redde den, selv med de strengeste vernetiltak.

Rovdyra skyr folk og søker seg vekk fra bebygde strøk. En viktig grunn til at arter forsvinner er at mennesker ødelegger leveområdene deres.

Tidligere forekom de store rovdyra over det meste av landet – i levedyktige bestander. Alt for hard jakt og fangst og inngrep i leveområdene gjorde at artene var i ferd med å forsvinne. Fredningen for noen tiår siden reddet rester av bestander i siste liten.

ULVEN ER EN UTFORDRING FOR FORVALTNINGEN

På bakgrunn av denne situasjonen, og at ulven i tillegg er belastet med en rekke myter og vrangforestillinger, blir bevaring av denne arten en utfordring for naturforvaltningen i Norge.

Om vi lykkes, er avhengig av hvordan vi følger opp vedtak om fredning – hvilke konsekvenser det faktisk får at vi har forpliktet oss til å bevare alle dyre – og plantearter. Spørsmål som krever klare svar dukker opp: Hvor skal dyrene leve, hvordan skal de sikres, og hvor mye er vi villige til å betale?

KLARE RAMMER OG BESTEMMELSER

For å få klarere retningslinjer, skal Stortinget med det første behandle en stortingsmelding om forvaltning av bjørn, jerv, ulv og gaupe. Hovedmålet er å bevare levedyktige bestander av artene. Samtidig skal konflikten med sauenæring og tamreindrift holdes så lave som mulig.

Et viktig tiltak som er foreslått i rovviltmeldingen, er å fastsette kjerneområder for hver enkelt art. Forvaltningen skal konsentrere seg spesielt om å sikre bestandene innenfor disse områdene, ved at hoved-delen av penger, forskning og arbeidskapasitet går hit.

ROVDYR TRENGER PLESS

Om de store rovdyra skal reddes for framtida, er avhengig av om dyrene får «et sted å være» – altså kjerneområder hvor de kan leve, forplante seg og skaffe seg mat etter sine naturlige forutsetninger. Rovdyr trenger store områder for å utvikle seg og leve naturlig. Dette vet vi bla ut fra forskning på bjørn og ulv ved hjelp av radiosendere.

Gjennom forskning må vi la rovdyra selv fortelle oss hvilke krav som stilles for å løse oppgaven med å sikre levedyktige bestander.

(Teks fra Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet) publisert i tidsskriftet Villreinen i 1992).

Foto:
Kjartan Trana.

SPORINGSTUR

VINTEREN 2023

Vi planlegger å gjennomføre sporingstur fra Haugen i Julussdalen også i 2023 og vi håper mange har mulighet til å bli med oss på tur. Om det er godt med snø, så kommer vi til å bruke ski for å komme oss frem. Vi er avhengig av å ha gode nok sporingforhold slik at vi kan finne ferske spor, og at flokkene i området er intakte. Etter tidligere års og siste vinters skyting av familiegrupper av ulv, så er det nå dessverre stor usikkerhet hvorvidt det er mulig å gjennomføre vinterens sporingstur. Men vi vet at Julussdalen og områdene rundt er attraktive områder for ulv, så vi håper at et nytt par har etablert seg slik at det er sjanser for å finne spor. Vi vil også speide etter spor fra andre store rovdyr om det byr seg muligheter for det.

Dette er en tur som egner seg godt for både voksne og barn. Tempoet er ikke høyt, da vi hele tiden prøver å legge merke til spor tegn på turen. Det er greit at du har gått på ski før, men du trenger ikke å være noen ekspert på skigåing for å være med. Ta med tursekk med drikke og litt mat, ellers så vil vi stille med noe godt til bålkosten.

Vi pleier å starte turen kl. 10.00 og bruker hele dagen til sporing.

Tidspunkt: Lørdag 25. februar 2023.

Påmelding gjøres ved å sende e-post til: fvr@fvr.no

Hilsen alle oss i Foreningen Våre Rovdyr

GJENINNFØRING AV HAVØRN TIL IRLAND

TEKST OG FOTO: ALETTE SANDVIK

I en stor låve på Stjørdal sitter 16 havørnungdommer og lurert litt på hva som skjer. De er en del av et mangeårig prosjekt om gjeninnføring av havørn til Irland.

Tilbakeføringen av havørner til Irland er et samarbeid mellom Golden Eagle Trust og National Parks & Wildlife Service i Irland, Norsk institutt for naturforskning (NINA) og Miljødirektoratet i Norge.

Det startet med at irske myndigheter tok kontakt med Norge for å diskutere muligheten for samarbeid om gjeninnføring av havørn til landet. Før de norske havørnene ble satt ut for første gang i 2007, hadde det ikke vært havørn i Irland på nærmere 100 år.

Irske myndigheter ønsket å rette opp i gamle synder etter utryddelsesstrategiene fra 1800-tallet ved å hjelpe noen av artene som ble utryddet tilbake til naturen.

Den erfarne feltornitologen Tom Roger Østerås, har vært med helt fra starten i 2007. Hans rolle har vært å ta vare på og mate ørneungene fra de blir hentet i reirene i midten av juni, til de transporteres med fly til Irland en uke eller to senere. Han har kost med alle sammen!

Tom Roger har vært lidenskapelig fugleinteressert siden han var guttunge. «Det er en stor glede å kunne bidra til gjeninnføring av havørn til Irland», sier han mens han gir en av havørnene i låven en god klem.

VÅR STØRSTE ROVFUGL

Havørna er den største rovfuglen vi har her i Norge, og en voksen ørn kan få et vingspenn på opptil 2,5 meter. Havørna er sterkt knyttet til havet, fjorder og store innsjøer og er først og fremst en fiskespiser. Den fanger den ved å bruke klørne sine til å gripe fatt i fisk som er rett ved havoverflaten. Den kan ta med seg fisken for å spise den på land, men kan ikke bære med seg fisk på mer enn omtrent 2,5 kg. Havørn spiser også sjøfugl og gjess samt åtsel, altså dyr som har dødd av andre årsaker, og det kan være et godt tilskudd på vinteren.

► Tom Østerås tar godt vare på havørningene før de reiser til Irland.

Fuglene i låven til Tom Roger får servert fersk fisk fra Flatanger. De aller fleste spiser godt, men tropevarmen på Stjørdalen disse junidagene kan begrense matlysten både til dyr og mennesker.

På grunn av risikoen for at ørnene kunne være smittet av fugleinfluenza måtte Tom Roger i sommer lage separate utebur til hele gjengen før de kunne flytte inn i den romslige låven. Veterinær måtte ta prøver av alle ørnene og de måtte derfor holdes adskilt fram til de ble bekreftet friske før de kunne flyttes innendørs. Havørnene er sosiale fugler som trives godt i hverandres selskap. Etter 2 uker i forvaring på Stjørdal ble de fløyet med et spansk charterfly til den grønne øya. Under flyturen sitter havørnene i hvert sitt transportbur av samme type som brukes når hunder skal ut å fly.

TIDKREVENDE ARBEID

Det har både vært svært tidkrevende og vanskelig å samle inn alle ungene i prosjektet.

Først må forskere og feltornitologer sjekke havørnreir langs norskekysten i mai. Da leter man opp de reirene der det er minst to unger. Det skal alltid være igjen minst en unge i reiret. Havørningene hentes når de er 8-10 uker gamle. Da er de ennå ikke flyvedyktige, men begynner å nærme seg størrelsen til de voksne. Det trengs et stort apparat for å gjøre denne jobben med forundersøkelser og selve henting av unger når de er store nok.

I perioden 2007-2011 ble det samlet inn totalt 100 havørner fra Trøndelag, fra Frøya og Hitra i sør til Leka i nord. Planen var at 100 havørner skulle eksporteres i løpet av denne første femårs perioden og deretter 50 nye ved behov. I perioden 2012 til 2019 ble det ikke ekspor-

► På grunn av risikoen for at ørnene kunne være smittet av fugleinfluenza måtte Tom Roger i sommer lage separate utebur til hele gjengen før de kunne flytte inn i den romslige låven.

Foto: Kjartan Trana.

Foto: Kjartan Trana.

tert noen havørn fra Norge til Irland. Runde to ble gjennomført i årene 2020 til 2022 og 49 havørn har blitt sendt til Irland i løpet av disse tre årene. Alle har blitt ringmerket og utstyrt med godt synlige vingemerker før avreise slik at man kan kjenne igjen de ulike individene i felt.

HVORDAN GIKK DET EGENTLIG MED DE FØRSTE 100 HAVØRNERNE SOM KOM TIL IRLAND?

Bare halvparten av de første 100 havørnene som ble satt ut i Irland overlevde til voksen alder. Dødeligheten i Irland har vist seg å være omtrent den samme som i Norge, men i starten var det stor motvilje fra enkelte av lokalbefolkningen der havørnene ble satt ut. Da de første norske havørnungene kom til Irland i 2007 ble det holdt folkemøter og demonstrasjoner. Sauebønder fryktet for lammene sine, enda det er godt dokumentert at havørn ikke utgjør noen trussel for lam. Den første vin-

teren ble det oppdaget fire havørner som var ulovlig skutt og som hadde dødd av utlagt giftåte i sauekadaver. Dette kjenner vi jo godt igjen fra her i Norge også. Uvitenhet og frykt for arter som kommer tilbake etter å ha blitt utryddet kan skape mye trøbbel og lidelse for dyrene det gjelder. Heldigvis har situasjonen roet seg, og man har begynt å innse at ørna hverken er noen trussel mot naturlig fauna eller beitende husdyr. I Irland har de jobbet bevisst for å bedre forholdet mellom rovfugl og bønder. Siden 2015 er det ikke påvist forgiftning av havørn i Irland, og ørnene har blitt en attraksjon.

Da de norske havørnene ble satt ut i Irland så var det ingen andre store rovfugler i det samme området. Man kan si at det var en ledig nisje for havørn i den irske faunaen da de ble utsatt. I den nordre delen av Irland ble det imidlertid satt ut kongeørn før havørn-prosjektet ble satt i gang, men med magert

resultat. Det er bare to til tre hekkende par av denne arten i Irland nå.

De norske havørnene i Irland har produsert bra med unger siden den første ble født i 2012. Mer enn 40 unger har kommet på vingene der. Noen av disse irskfødte havørnungene har også begynt å få frem avkom. 2021 var et spesielt dårlig år for da fikk bare et av parene i Irland unger. I 2022 ble det født tolv havørnungar fra norske foreldre. Fugleinfluensa tok ut de to mest produktive hunnene for tre år siden, og året etter ble reirene herpa av en sterk storm i april. Derfor besluttet myndighetene å gå i gang med en fase to for å styrke bestanden.

VEIEN VIDERE

Alle de 149 havørnene som har blitt satt ut i Irland har vært innom låven til Tom Roger på Stjørdal. Det er rundt 100 havørn i Irland i dag og bestanden er i vekst. For å styrke

bestanden ytterligere, er det planer om å ta ett eller to år til med innsamling og overføring av havørner til Irland. Selv om bestanden i Irland til en viss grad er selvreproduserende, har miljøvernmyndighetene i landet vurdert det slik at havørnbestanden fortsatt trenger hjelp for å sikre overlevelse og vekst. Denne historien viser at det nytter å gjøre tiltak for artsmangfoldet, og at det er mulig å gjeninnføre arter som tidligere har vært utrydda. Det er imidlertid en forutsetning at landskapet er såpass intakt at det finnes et grunnlag i form av mattilgang og reir/yngleplasser, samt aksept i befolkningen. Ved slippet i 2022 var både statsministeren, miljøvernministeren og den norske ambassadøren til Irland til stede, og det sier oss at prosjektet har høy status i Irland, og at de aller fleste hilser den karismatiske arten velkommen tilbake.

ULV I SKANDINAVIA I VINTERHALVÅRET 2021-2022

AV PETTER WABAKKEN, ERLING MAARTMANN OG KRISTOFFER NORDLI
Høgskolen i Innlandet (INN)

LINN SVENSSON OG MIKAEL ÅKESSON
Viltskadecenter

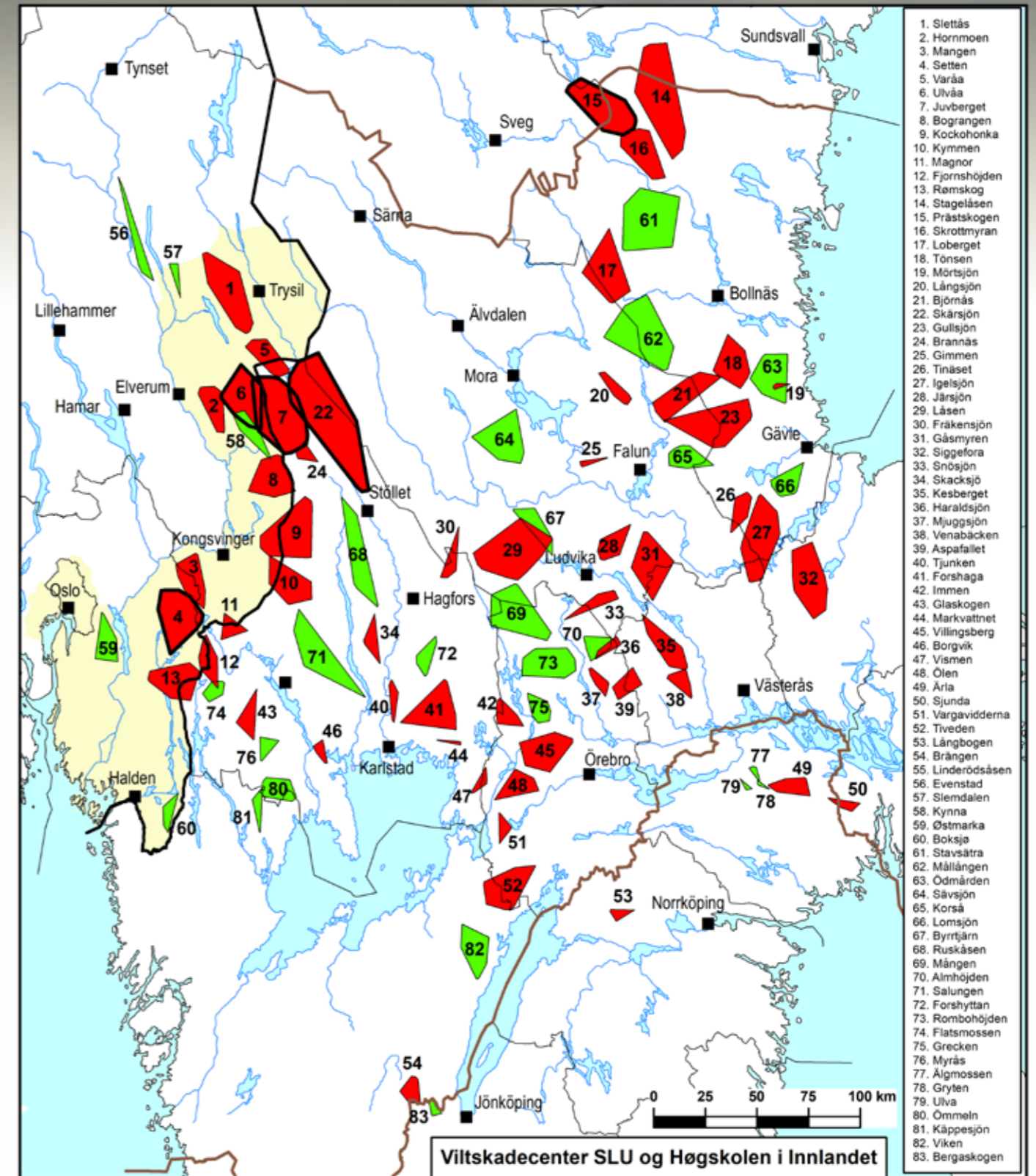
ØYSTEIN FLAGSTAD
Rovdata

Ulvestammen i Sverige og Norge er en felles skandinavisk bestand med utbredelse på tvers av riksgrensen. Årlige registreringer gjennomføres vinterstid i begge land. Miljødirektoratet og Naturvårdsverket har felles skandinaviske retningslinjer for bestandsovervåking av ulv. Bestandsstørrelse, utbredelse og bestandsutvikling for ulvestammen i Skandinavia dokumenteres hovedsakelig ved å kartlegge antall ulverevir med familiegrupper, revirmarkerende par og antall valpekull i registreringsperioden fra 1. oktober til 31. mars. Antall ulver totalt i Skandinavia vinteren 2021-2022 ble beregnet på samme måte som i tidligere vintre med en omregningsfaktor fra antall registrerte valpekull til antall individer (antall ynglinger multipliseres med 10). Bestandskartleggingen gjennomføres i hovedsak ved sporing på snø, med påfølgende identifisering ved DNA-analyser av innsamlende ekskrementer, urin og hår. Informasjon fra viltkameraer, radiotelemetri, døde ulver og andre forskningsdata brukes også når slik informasjon er tilgjengelig. Länsstyrelsene i Sverige og Høgskolen i Innlandet, Evenstad i samarbeid med Statens Naturoppsyn (SNO)

i Norge er ansvarlige for gjennomføring av feltarbeidet. Rapporter om spor og andre observasjoner av ulv som blir meldt fra allmennheten blir også kontrollert i felt.

I registreringsperioden 1. oktober-31. mars 2021-2022 ble totalt 55 familiegrupper (flokker) av ulv dokumentert i Skandinavia, hvorav 42 i Sverige, fire i Norge og ni med tilhold på begge sider av riksgrensen. Totalt 28 revirmarkerende par ble påvist, hvorav 23 ble funnet i Sverige, fem i Norge og ingen på tvers av riksgrensen. Etter fordeling av de totalt ni grenserevirene, med halvparten til hvert land, ble det påvist i alt 46,5 ulvefamilier og 23 revirmarkerende par i Sverige, og 8,5 familiegrupper og 5 revirmarkerende ulvepar i Norge (Figur 1).

For 2021 ble det dokumentert 54 årskull av ulvevalper i Skandinavia i registreringsperioden (1. oktober-31. mars), hvorav 42 valpekull i helsvenske revir, fire i helnorske revir og åtte i revir på tvers av riksgrensen mellom Sverige og Norge.

Figur 1. Familiegruppe nr 55 (Linderödsåsen) vises ikke da foreldrepåret m/valper hadde tilhold sør for kartutsnittet, etter yngling i Skåne län.

Med samme metode som brukt i tidligere år, ble det for vinteren 2021-2022 beregnet en totalbestand på 540 (95% CI = 427-702) ulver i Skandinavia. Delbestanden i Sverige, inklusivt halvparten av grenserevirene, ble ved samme metode beregnet til 460 (95% CI = 364-598). Beregningsmetoden er basert på antall kull med årssvalper vinterstid og inkluderer både levende og døde ulver gjennom hele registreringsperioden. For den mindre norske delbestanden, inklusivt ulver i grenserevir, er målsettingen fortsatt å registrere alle individer i felt. I norsk delbestand ble det påvist 88-91 ulver, hvorav 51-52 dyr med hennorsk tilhold og halvparten av 74-77 ulver som ble dokumentert med tilhold på begge sider av riksgrensen.

Når det gjaldt genetikk, hadde to tidligere kjente finsk-russiske ulver fortsatt stasjonært tilhold i bestandens yngleområde. En av disse var en ikke lenger reproduserende tisper i en svensk familiegruppe (Tiveden), mens

den andre var en reproduserende hann i en norsk familiegruppe (Setten). Vintersesongen 2021-2022 ble seks F1 årssvalper dokumentert på norsk side i reviret til Setten-hannulven. Dessuten ble det dokumentert to nye finsk-russiske immigranter i Nord-Sverige. I tillegg ble 15 eldre F1-avkom fra tre tidligere kjente finsk-russiske ulver også påvist, alle i Sverige og 12 av disse som stasjonære i revirmarkende par eller i familiegrupper. For vinterens familiegrupper ble den den gjennomsnittlige innavlskoeffisienten, som reflekterer innavlsnivået i den skandinaviske ulvestammen, beregnet til 0,24 ($\pm$ 0,09 SD), noe som er en svak økning i forhold til i fjor (0,23 $\pm$ 0,09 SD).

Dette var et sammendrag av resultatene fra forrige vinters registreringer. Ønsker du mer detaljert kunnskap anbefales å lese hele rapporten, tilgjengelig f.eks. på www.rovdata.no

ULVENS PÅVIRKNING PÅ ELG I EN FORTETTET ULVEBESTAND

BARBARA ZIMMERMANN, PETTER WABAKKEN

Høgskolen i Innlandet, Fakultet for anvendt økologi, landbruksfag og bioteknologi, Campus Evenstad, 2480 Koppang

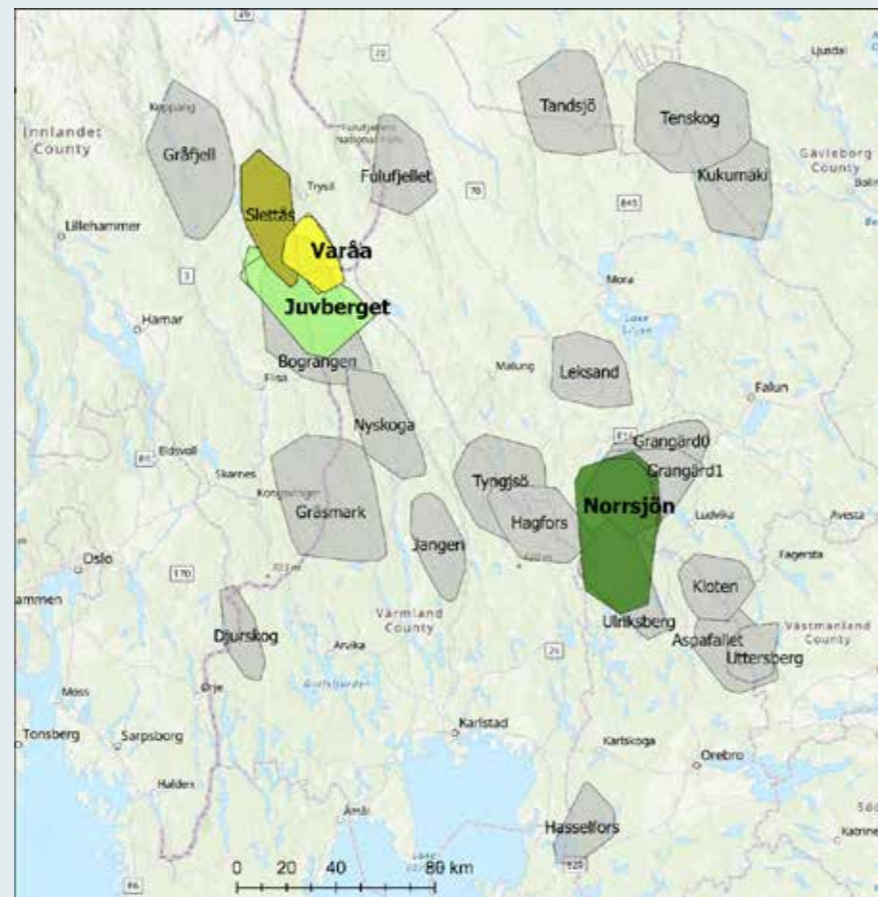
HÅKAN SAND, CAMILLA WIKENROS

Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för ekologi, Grimsö forskningsstation, 739 93 Riddarhyttan

I Skandinavia har tidligere gjennomførte studier vist at tettheten av både elg og ulv utgjør de viktigste faktorene som styrer påvirkningen av ulvens uttak på elgbestanden. Tetthet av ulv er i sin tur sterkt koblet til både flokkstørrelse og størrelsen på ulverevir i det aktuelle området. Disse studier har fremfor alt skjedd i ulvebestandens etableringsfase med relativt lav tetthet av ulv, store ulverevir, og i områder med relativt høy tetthet av elg (Figur 1). Målet med denne nye studien var å beregne ulvens uttak av elg under mer aktuelle forhold, men på samme vis som i tidligere gjennomførte studier. De nye studiene inngikk i prosjektet GRENSEVILT, et forskningssamarbeid om viltforvaltning på tvers av grensen med støtte fra Interreg Sverige-Norge.

Vi undersøkte påvirkningene av ulvens uttak med utgangspunkt i enkelte ulverevir og kunnskap om ulvens predasjonstakt, størrelsen på reviret og en beregning av elgtetthet. Studiene på ulvens uttak ble gjennomført i 2017-2019 og var konsentrert til fire ulverevir beliggende i nordre Värmland og tilgrensende områder i Innlandet fylket samt søndre Dalarna. Totalt ble det gjennomført 13 predasjonsstudier fordelt på 6 vinterstudier, 4 sommerstudier og 3 høststudier i fire ulverevir (Figur 1).

I de tidligere predasjonsstudiene gjennomført i 2001-2017 av det Skandinaviske Ulveforskningsprosjektet SKANDULV var det gjennomsnittlige antallet naborevir om vinteren 1,0 (n = 21) og om sommeren 1,8 (n = 14). For de sju undersøkte revir i GRENSEVILT var antallet naborevir 3,0 i gjennomsnitt, altså i områder med en fortettet ulvebestand.

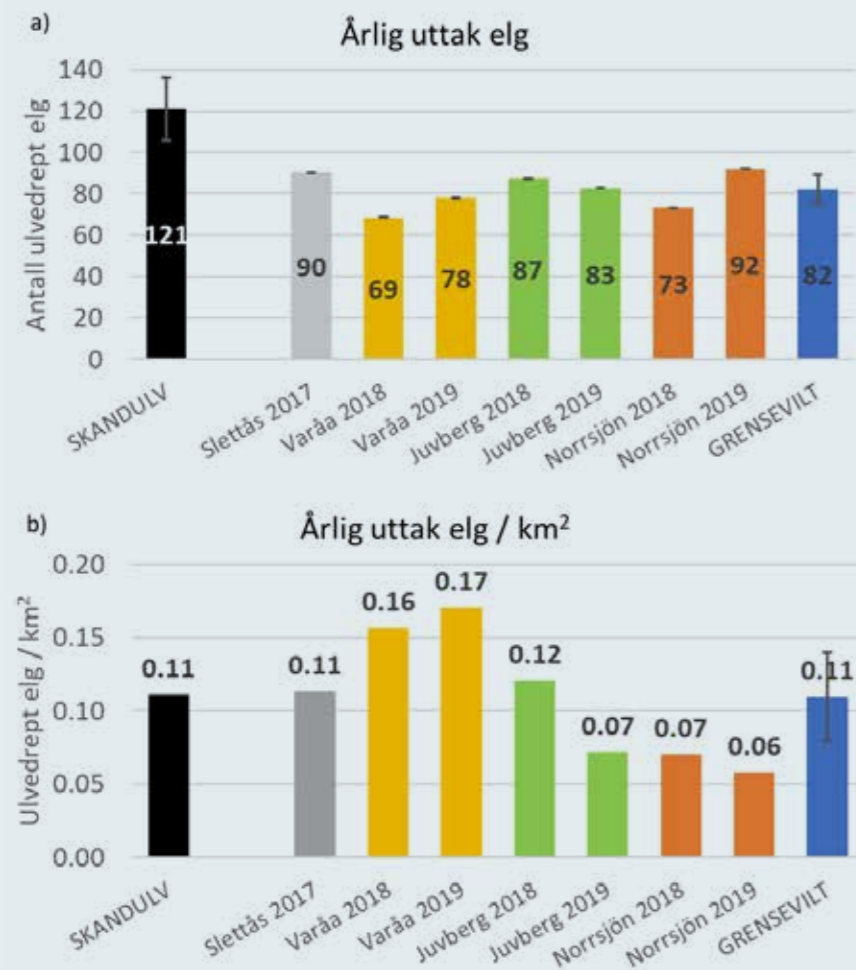

▼
Figur 1. Kart over ulverevir der det tidligere (grå) og i de siste fire år (farget) har blitt gjennomført studier på ulvens uttak av elg og dens påvirkning på den lokale elgbestanden.

Bogrängen-hannen merket i 2018 i regi av GRENSEVILT.

Foto: Barbara Zimmermann /GRENSEVILT.

► **Ulvens påvirkning på elg i en fortettet ulvebestand**

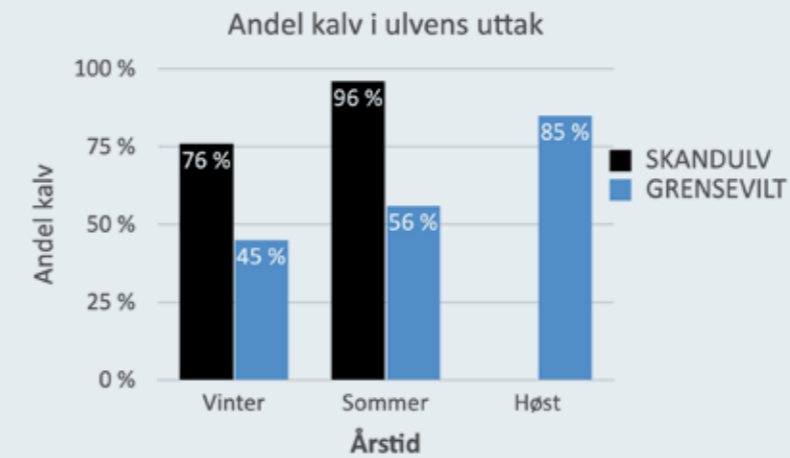
Figur 2. Det beregnede årlige uttaket av elg som antall (a) og tetthet (b) per ulverevir for de sju studiene i GRENSEVILT (fargede stolper) og gjennomsnittet for tidligere studier gjennomført av SKANDULV (n = 24) i perioden 2001-2017 (svart stolpe).

Totalt ble det registrert 154 ulvedrepte bytte-dyr. Av de større byttedyrene var det 131 elg, 5 hjort, 7 rådyr og ett villsvin. Det totale årlige uttaket av elg varierte mellom 69 og 92, med et gjennomsnittlig uttak på 82 (95% konfidensintervall KI = 75-89) elg per ulverevir og år (Figur 2a). Dette er lavere enn det beregnede uttaket av elg som har blitt registrert i de tidligere studiene i SKANDULVs regi, som oppgir 121 (95% KI = 100-144) elg per år og ulverevir. Størrelsen på de studerte revirene i GRENSEVILT var gjennomsnittlig noe mindre enn i de tidligere studiene, som førte til at det gjennomsnittlige predasjonstrykket for samtlige revir og år ble det samme som i de tidligere studiene (0,11 elg per km², Figur 2b).

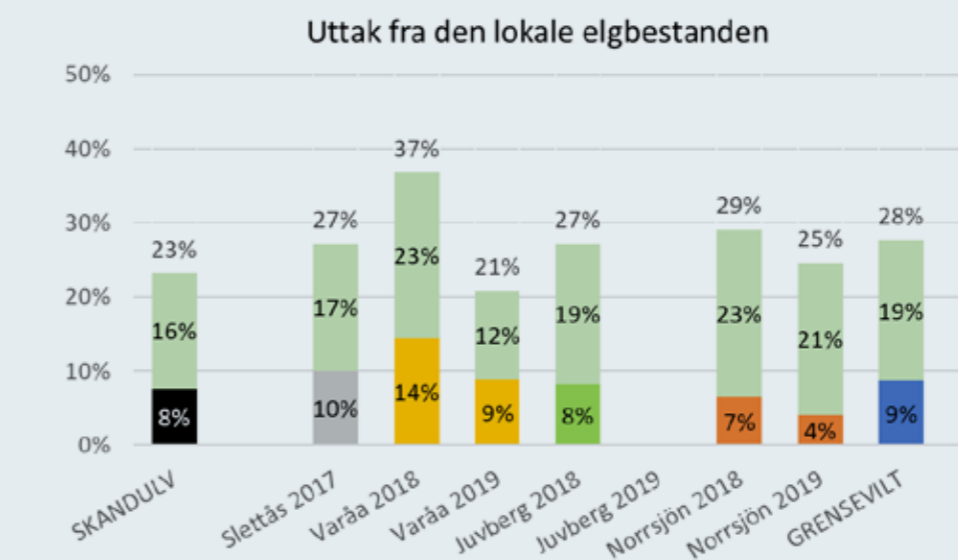
Vi fant i samtlige GRENSEVILT-studiene et lavere uttak av elg sammenlignet med tidligere studier. Det henger sannsynligvis sammen med en lavere andel kalv blant ulvedrept elg,

både om sommeren (56% nå versus 96% tidligere) og vinteren (45% nå versus 76% tidligere, Figur 3). En lavere andel kalv leder trolig til en lavere drapstakt, fordi det er mer mat på en voksen elg enn på en kalv, noe som kan føre til at ulvene bruker mer tid per kadaver. Forskjellen i drapstakten på grunn av kalveandelen er mest synlig på tidlig sommer, når kalvene er små, men de vokser fort, og det blir mindre tydelig forskjell i drapstakten fra høsten og utover. Hva som er grunnen til den høyere andelen voksen elg i ulvenes uttak i GRENSEVILT-studiene er per i dag ikke kjent.

Tidligere studier har vist at ulvene tar ut rundt 8% av den lokale elgbestanden årlig, dvs av all elg som finnes innenfor ulvereviret rett etter kalving. Studiene i GRENSEVILT viser omtrent det samme uttaksnivået (9%), men også på lik line med tidligere studier en betydelig variasjon mellom revir (Figur 4). Det motsvarende

Figur 3. Andelen kalv av ulvedrept elg på ulike årstider for studiene som ble gjennomført i regi av GRENSEVILT (n=7) og i tidligere studier i regi av SKANDULV (n = 24) i perioden 2001-2017.

Figur 4. Beregnet andel av elgbestanden innenfor ulverevir som er drept av ulv og elgjegere i løpet av ett år, som gjennomsnitt for de tidligere SKANDULV-studiene (første stolpe) og GRENSEVILT (siste stolpe), samt særskilt for GRENSEVILT-revirene.

uttaket fra elgjaket i ulverevirene ble beregnet til 19% i gjennomsnitt og varierte mellom 12% og 23%. Dermed utgjorde ulvens gjennomsnittlige uttak av elgbestanden 31% av det totale uttaket fra både ulv og jakt.

Denne studien viser på likheter med tidligere resultater og beregninger av ulvens påvirkning på elgbestanden og muligheter for elgens beskatning gjennom jakt i ulverevir, selv om våre nye resultater tyder på at ulvens påvirkning kan være noe høyere. Det kan forklares med at ulverevirene var noe mindre og elgtettheten noe lavere i de nye studiene sammenlignet med de tidligere studiene. Dessuten var andelen av voksen elg i ulvens uttak høyere i GRENSEVILT-studiene. Det kan føre til en sterkere påvirkning på elgens bestandsvekst, fordi voksen elg bidrar i større grad til neste års bestand enn kalver.

Som i tidligere beregninger fant vi relativt store ulikheter mellom revir i hvor stor andel av elgbestanden som ble drept av ulv og av elgjegere, og også hvor stor andelen av ulvens uttak var av elgens totale dødelighet. Det tyder på at noen elgbestander er inne i en positiv tilvekstfase, mens andre sannsynligvis har en negativ tilvekst i vente i de nærmeste årene. Et tydelig resultat fra samtlige ulverevir var likevel at jaktuttaket var i gjennomsnittet 2,6 (1,4-3,8) ganger større enn uttaket fra ulv.

Denne artikkelen er et sammendrag av rapporten "Predasjonsstudier på varg inom projekt GRENSEVILT - en jämförelse mellan nya och tidigare studier". Mer om prosjektet GRENSEVILT på prosjektets hjemmeside, Youtube-kanal og Facebook side.

MARKANT NEDGANG I ANTALL JERVEKULL I ÅR

FØRST PUBLISERT: 3. OKTOBER 2022, ROVDATA.NO

I 2022 er det påvist 45 jervekull i landet og det er betydelig færre enn i fjor, men bestanden er fortsatt over det nasjonale bestandsmålet på 39 kull.

Det viser resultatene fra den årlige kontrollen av kjente og nye yngelokaliteter for jerv i Norge, som utføres av Statens naturoppsyn (SNO). Rovdata har ansvaret for overvåkingen av jerv og har gått gjennom og kvalitetssikret datamaterialet fra felt.

BETYDELIG NEDGANG

Mens det i fjor ble påvist 60 jervekull i de årlige hiregistreringene av jerv i Norge, er det i vår og sommer påvist 15 færre kull i landet, eller en nedgang på 25 prosent.

– Etter flere år med 60 eller litt flere påviste kull, ser vi i år en betydelig nedgang i antall påviste kull. Det kan ha flere årsaker, som naturlig variasjon i antall jervetipser som føder valper, jakt, eller at ikke alle kull er fanget opp av overvåkingen. Bestanden er på nasjonalt nivå fortsatt over bestandsmålet på 39 årlige jervekull, forteller Jonas Kindberg, leder i Rovdata.

NED I SØR, OPP I NORD

Utviklingen ser forskjellig ut når vi betrakter status i landets fem forvaltningsregioner for jerv.

Det i år er påvist tre flere kull de to nordligste rovviltregionene, region 7 Nordland og region 8 (Troms og Finnmark), sammenlignet med i fjor. Lenger sør er påvist en nedgang på 8 kull i region 6 (Møre og Romsdal og Trøndelag) og i region 5 (Hedmark), og 6 færre kull i region 3 (Oppland). Både region 3 og 6 er i år under bestandsmålet.

– Når vi ser på et treåring snitt av antall kull, som har betydning for overføring av forvalt-

ningsmyndighet til rovviltnebdene, ligger samtlige regioner fortsatt på eller over bestandsmålet, forklarer Kindberg.

FÆRRE VOKSNE DYR

Ut fra snittet av antall jervekull de tre siste årene beregner Rovdata også hvor mange voksne dyr bestanden bestod av i vår, før årets kull ble født. Beregningene tar utgangspunkt i kunnskap om hvor mange jerver det er i en bestand for hver tisper som føder valper.

– Bestanden i år anslås til å bestå av rundt 351 voksne dyr i Norge, som er noe lavere enn estimatet på 386 individer i fjor. Det indikerer en nedgang på 9 prosent i jervepopulasjonen i Norge, men det er innenfor usikkerhetsestimaten for fjoråret, som var mellom 324 og 493 dyr, avslutter Kindberg.

Senere i vinter vil Rovdata komme med den årlige rapporten fra DNA-overvåkingen av jerv. Et nytt estimat basert på DNA-data fra vinteren 2021/2022 vil kunne vise hvorvidt reduksjonen i antall ynglinger også der gjenspeiler seg i færre individer i bestanden, eller om det bare har vært få av tispene i bestanden som har født unger i år.

FEM KULL FELT I HIUTTAK

Etter vedtak av Miljødirektoratet er det gjennomført fem hiuttak av de påviste 45 jervekullene i år. Til sammen er det skutt 4 tisper og 12 valper i de fem hiuttakene.

FULLSTENDIG RAPPORT:

Mattisson, J. & Brøseth, H. 2022. Yngleregistreringer av jerv i Norge i 2022. NINA Rapport 2179. Norsk institutt for naturforskning.

Jervekull fotografert i Hedmark i mai 2022. Foto: Rune Bjørnstad/Statens naturoppsyn (SNO)

FAKTA OM OVERVÅKINGEN AV JERV:

- Rovdata har ansvaret for overvåkingen av jerv i Norge og for at oversikten over hvor mange individer det er i landet er best mulig.
- Overvåkingen blir utført gjennom Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt, på oppdrag fra Miljødirektoratet.
- Det anvendes to metoder i overvåkingen; den ene går ut på å registrere hvor mange valpekull som blir født hvert år. Den andre innebærer DNA-analyser av innsamlede ekskrementer og hår fra arten.
- Resultatene brukes blant annet til å beregne størrelsen på bestanden og hvordan den utvikler seg over tid.
- Statens naturoppsyn (SNO) kontrollerer gamle og nye hiplasser i Norge på leting etter valpekull fra februar og utover våren og sommeren hvert år.
- SNO står hovedsakelig for innsamlingen av ekskrementer og hår i felt, og mottar og oversender også prøver som har blitt samlet inn av andre.
- DNA-prøvene fra hele landet analyseres ved laboratoriet til Norsk institutt for naturforskning (NINA) i Trondheim.
- Resultatene fra hiregistreringene publiseres i en nasjonal rapport 1. oktober hvert år.
- Tallene blir også sammenstilt med svenske resultater og publisert i en felles skandinavisk rapport 1. november hvert år.

DEN NORSKE ULVENS HISTORIE

AV HANS K. STENØIEN
PROFESSOR I BIOLOGI OG DIREKTØR VED NTNU VITENSKAPSMUSEET

Hvor kommer den norske ulven fra? Det er et spørsmål mange har hatt meninger om, og nå gir omfattende rapport svar.

Da isen begynte å trekke seg tilbake for 12 000 år siden kunne planter og dyr på nytt etablere seg i vår del av verden. Rein og ulv var kanskje blant de første dyrene som kom da isen forsvant. Denne ulven kom meget mulig sørfra, fra områder i sentrale Europa der den hadde overlevd istiden.

DEN OPPRINNELIGE ULVEN

Forskere ved NTNU Vitenskapsmuseet og Universitetet i København har studert historien til norsk ulv. På oppdrag av Stortinget analyserte vi arvematerialet til mer enn 1300 ulv, og en god del hund, fra Norge, Sverige, Finland, Russland, resten av Europa, Asia og Nord-Amerika.

Resultatene ble publisert i desember 2021¹, og basert på dette arbeidet kan vi slå fast at ulven som levde her fra om lag 1800 og utover 1900-tallet er genetisk lik ulv fra sentrale deler av Europa. Det er ikke utenkelig at disse ulvene var etterkommere etter dem som kom fra sørlige Europa og etablerte seg her til lands etter istidens slutt, men vi vet det ikke sikkert.

Denne ulvestammen ble uansett utryddet, godt hjulpet av blant annet jaktloven vedtatt av Stortinget i 1845. Hensikten med denne loven var nettopp å utrydde norske rovdyr, herunder ulv, noe som da også skjedde drøye hundre år etterpå.

Ulven kom som kjent tilbake noen tiår etter dette, fra 1980-tallet og fremover. Det er blitt

forsket og spekulert mye i hvor denne nye ulven egentlig kom fra. Flere har foreslått Finland, Karelen og Russland som opphavsland.

Debatten rundt disse spørsmålene har vært opphetet, noe som ligger til grunn for Stortingets beslutning om å lage en ny utredning om ulvens opphav, som vi gjennomførte.

NÅTIDENS ULVEBESTAND

Våre resultater viser at den ulvestammen vi har i Norge i dag er mest genetisk lik finsk ulv, nærmere bestemt ulv som i dag har hovedutbredelse i vestlige Finland.

Den opprinnelige stammen er med andre ord genetisk ulik dagens bestand. Det er ikke sannsynlig at denne opprinnelige stammen har bidratt genetisk inn i dagens ulv.

Den opprinnelige norske stammen lever riktignok videre, om enn i begrenset form. Ulver i nordiske dyrehager er genetisk lik ulvene i den utdødde norsk-svenske ulvestammen. Man kan si at den opprinnelige ulven lever videre i fangenskap.

Dette er ikke uventet, tatt i betraktning at svenske og finske dyrehager fanget viltlevende ulver på 1950-tallet og fremover.

GENETISK MANGFOLD

Det genetiske mangfoldet i tidligere tiders norske ulv, før den ble utryddet, ble redusert allerede fra 1800-tallet og fremover. Dette skyldes antagelig den omfattende nedskytingen av ulvestammen som fant sted på landsbygdene. Med færre dyr blir det mindre variasjon.

Men hva med dagens ulvestamme? Det genetiske mangfoldet i dagens bestand er også lavt, og graden av innavl er dessuten svært høy. Norsk-svensk ulv er like innavlet som de

¹<https://www.ntnu.no/documents/10476/1297663906/2021-11+Rapport+01+-+f%C3%B8rste+bilde+p%C3%A5+omslag.pdf/2f0c3504-3957-22ae-56a7-734d927d7073?t=1638347422083>

mest innavlede bestandene forskergrupper har studert andre steder i verden, for eksempel på Isle Royale i USA.

Dette gjør ulven sårbar for sykdommer og miljøendringer. Det er en underdrivelse å si at den norske ulvestammen lever utsatt.

INGEN INNBLANDING FRA HUND

Det er blitt stilt spørsmål om vi kan finne innblanding av hund i den norsk-svenske ulvens arvemateriale, og Stortinget gav oss i oppgave å undersøke også dette: Hva er graden av hybridisering mellom ulv og hund i vår del av verden?

Svaret er at ingen ulver i verden har mindre innblanding av hund enn den norske og svenske. Norsk ulv er mer eller mindre den reneste av alle, hvis vi med ren mener «fri for hund». Den eneste med mindre hund i seg i verden i dag, er ulv som lever i det kinesiske høylandet.

KUNNSKAP FOR EN LITT BEDRE VERDEN

Den norske ulvedebatten er polarisert, med steile fronter og sterke følelser. Dette er forståelig. Det handler om livsgrunnlag for folk som lever med rovdyr rundt seg. Det handler

også om hvilken natur og hvilket mangfold vi ønsker å ta vare på.

I et så vanskelig spørsmål blir det spesielt viktig å ha et kunnskapsgrunnlag som vi kan enes om. Politiske beslutninger basert på myter, er farligere for et samfunn enn det rovdyr er.

Et slikt kunnskapsgrunnlag er det vi håper å ha gitt med denne ulverapporten.

NTNU Vitenskapsmuseet åpnet i fjor en stor ulveutstilling, kalt «Ulv! Ulv!». Dette er en utstilling basert på kunnskap om det dyret som gjennom århundrer har fascinert og skremt oss mennesker aller mest.

Vi tar i denne utstillingen både for oss ulven som biologisk art og ulven i den menneskelige kulturen, fra tidligere tider og inn i dagens debatt. Målet er at utstillingen skal være en arena for refleksjon og opplyst debatt, etter planen skal den vises også andre steder i landet.

*(Denne teksten er en lett omarbeidet versjon av en kronikk publisert i Adresseavisen 04.12.2021.)

Foto:
Kjartan Trana.

RAPPORTEN «ULVEN I DET NORSKE MEDIELANDSKAPET»

AV ALETTE SANDVIK OG INGILD ELISE IHLE

Hvordan omtales ulven i norske medier og kan det ha noe å si for hvordan ulven forvaltes? Når det gjelder forvaltning av store rovdyr, så er det lite som har vært så konfliktskapende som skyting av ulv. Det har i år etter år vært store oppslag i både riksdekkende, regionale og lokale aviser når det gjelder ulv. Foreningen Våre Rovdyr, NOAH, WWF og Naturvernforbundet har lenge hatt et godt samarbeid og syntes nå det var på tide at forskningen fikk gjennomgå materialet. I 2019 startet samarbeidet mellom organisasjonene omkring ønsket om forskning på temaet og sammen har vi fulgt det spennende arbeidet til forskeren Tore Slaatta.

Lanseringen av rapporten "Ulven i det norske medielandskapet" på Litteraturhuset i Oslo 1.11.2022. F.V: Chris Carlsen (NRK), Marie Simonsen (Dagbladet), Erik Stephansen (Nettavisen), Siri Martinsen (NOAH). Foto: Alette Sandvik

Tirsdag 1. november lanserte vi rapporten «Ulv i media» på Litteraturhuset i Oslo. Det er Foreningen Våre Rovdyr, NOAH, WWF og Naturvernforbundet som har vært oppdragsgivere for rapporten som har blitt utarbeidet av forskeren Tore Slaatta i TSL Analytics/Retriever.

TSL Analytics/Retriever har analysert norske mediers dekning av ulv i tiåret 2011-2022, og resultatet må sies å være svært oppsiktsvekkende. Nyhetsdekningen av ulv i løpet av det siste tiåret overgår selv temaer som klimakrise, virus og elbil. Ulven er et av de aller mest omtalte dyrene i norske medier, bare slått av hund og sau. Og det klart mest omtalte rovdyret. Dette til tross for at ulven er Norges minst vanlige dyr når det gjelder antall og utbredelse.

Et viktig spørsmål er derfor: Formidler media nøytrale fakta om ulv som en truet art, eller har de vært en aktør som har hauset opp stemningen i den norske ulvedebatten? Noe som i verste fall har bidratt til mer skyting av denne arten som er kritisk truet i norsk natur.

Svaret på dette er at ulven i hovedsak har blitt omtalt negativt i de norske nyhetene. Studien viser helt tydelig at mediedekningen av ulv skaper et unødvendig negativt bilde av en kritisk truet art. Spesielt gjelder dette for lokale aviser og dekning nær leveområdene til ulven.

Det kom mange spennende innspill til rapporten på lanseringen på Litteraturhuset. Både fra fagfolk og politikere.

Noe av det mest skremmende er den drastiske endring som har skjedd i forhold til Statens rolle når det gjelder å opptre som forsvarer av en trua art. Den norske staten har helt tydelig tatt en ny rolle de siste årene. Nå opptre ikke lengre Staten som forsvarer av denne trua arten, men gjør alt de kan for å bli kvitt den. Staten bruker også konfliktfylt mediedekning som argument for å skyte ulv, så dette slår begge veier.

Norge ligger foran når det gjelder ønsket om å imøtekomme et aggressivt bygdeopprør i kampen mot det noen ser på som den «urbane eliten». Sverige er dessverre nå på vei i den samme retningen som Norge ettersom Sverigedemokratene har den samme destruktive og lite faglige funderte ulvepolitikken som Senterpartiet og Arbeiderpartiet.

Oppløftende var det likevel å høre de tilstedeværende journalisters tilbakemeldinger der man langt på vei innrømmer å ha vært alt for opptatte av sensasjonsoppslag når det gjelder

ulv. Disse dyrene representerer fotogene storryer og dramatiske historier der det er lett å få satt i gang følelser og få mange klikk.

Marie Simonsen fra Dagbladet sa rett ut at «her får vi i media bekreftet våre fordommer». Ulvedekningen har vært ekstremt skjev og ensidig. Det kan handle mye om latskap fra mediene, som fortsatt tror at de må leve av fare, frykt og det oppsiktsvekkende. Rettsaker er ikke så spennende å dekke, i alle fall ikke faglige og saklige argumenter. Det er også svært skadelig at Senterpartiet har tatt eierskap til ulvesaken. Det er denne forståelsen som ligger til grunn for mye av journalistikken.

Mange journalister dekker ulvesaken nærmest som en fotballkamp. Det skal være så dramatisk som mulig.

Journalister bør nå oppdatere seg mye mer på tap av artsmangfold – sånn som de har gjort i klimadebatten.

Media har en utrolig viktig rolle som vaktbikkje og beskytter av svake parter i samfunnet. Om det er dyr eller mennesker. De skal ikke godta vedtatte sannheter, men lete etter fakta og stille kritiske spørsmål. Dette er kjernen i samfunnsoppdraget. Mot ulven har de feilet grovt.

Nå som vi står i en global naturkrise har mediene et spesielt viktig ansvar for å bringe en nyansert fremstilling av trua arter som bidrar

Mange journalister dekker ulvesaken nærmest som en fotballkamp. Det skal være så dramatisk som mulig.

til forståelse for naturen og artenes verdi og betydning. Det er nå på tide at dette også må gjelde for ulven.

Det er svært viktig at naturfaglig informasjon og fakta om ulv i naturen og dens økologiske rolle formidles korrekt i samfunnsdebatten i tiden som kommer. Det er et stort gap mellom engasjementet for ulven på grasrota og det bildet man får av en «mislikt ulv» i mediene. Vi håper mediene tar disse funnene på alvor og gjør noe med sin fremstilling av ulv slik at de ikke hauser opp stemningen mot en art som mer enn noen annen trenger vår beskyttelse nå.

Her kommer sammendraget av rapporten. Rapporten kan leses i sin helhet på www.rovdyrene.no

Nyhetsmedienes dekning av ulv kan påvirke hvordan kunnskap, forståelser, holdninger og atferd til ulv utvikles i det norske samfunnet. Vi har foretatt en undersøkelse av norske nyhetsmediers innhold for å fremskaffe kunnskap om hva som kjennetegner nyhetsdekningen av ulven, og hvordan den er strukturert over tid i det norske medielandskapet. Både kvantitative og kvalitative analyser er foretatt i norske nyhetsmedier i ti-årsperioden mellom 2011 og 2020, gjennom systematiske søk og kvantitative målinger i medieanalysebyrået Retrievers databaser. I ti-årsperioden er hovedsaker kartlagt og gjennomgått mht. tematisk variasjon og regularitet mht. hvilke aktører som preger nyhetsbildet som kilder, hvilken arbeidsdeling det er mellom lokale, regionale og riksdekkende redaksjoner, og hvordan billedbruk, standpunkter og verdier i forhold til ulvens tilstedeværelse i norsk fauna, kommer til syne. Retrievers metadata er benyttet, og i tillegg er 12 uker fordelt på årene 2011, 2015, 2017 og 2020 kodet og analysert kvantitativt og nærlest, artikkel for artikkel. På denne bakgrunn etableres det både synkron og diakron funn i materialet med tre tidshorisonter: En tiårsperiode, i og mellom de enkelte år, og i og mellom de utvalgte ukene.

Undersøkelsen viser at nyhetsdekningen av ulv i Norge har endret seg markant siden 2011. Omfanget av nyhetsdekningen av ulv har vært høyt i hele perioden, men hva slags nyheter, og måten de fortelles på, og hvordan de spres, har endret seg. Ulven er klart vårt mest omtalte og best synlige rovdyr, og hevder seg godt i konkurransen med tradisjonelle husdyr og kjæledyr. Riktignok er hunden det mest omtalte dyret, utenom mennesket selv, og sauen synes å være mer omtalt enn ulven. Men ulv kommer

foran både elg, katt, ku og geit når det gjelder synlighet og omtale. Den er også svært ofte avbildet, spesielt i de senere årene. Sammenlignet med de andre rovdyrene er ulven over dobbelt så mye omtalt, som rovdyr, sammenlignet med jerv og gaupe, og 65% mer enn bjørn. Sammenlignet med noen mer tilfeldig valgte målestokker kommer nyhetsdekningen av ulv også foran både klimakrise, elbil og virus, når vi studerer tiårsperioden før 2021. Men ulven er langt etter omtale av fotball og Stortinget, og får bare en tredjedel av oppmerksomheten som knyttes til søkeordet "krig", og halvparten i forhold til søkeordet "konflikt". Men det betyr likevel at ulven har svært høy synlighet i norsk offentlighet, og at nyhetsinteressen er enormt stor. At ulven er ca halvparten så mye omtalt som Arbeiderpartiet i tiårs-perioden, sier noe om omfanget.

Men nyhetsdekningen varierer også mye fra år til år, og innenfor de enkelte årene. Nærmere studier av hvilke hendelser som skaper variasjon og vekst, viser at nyhetsbildet har endret seg vesentlig, selv om mange tema også er tilstede i hele perioden. Nyhetsartiklene er samtidig blitt lengere, mer sammensatte, og spesielt etter 2015 fremviser nyhetsdekningen en rutinisert rytme, knyttet til profesjonaliserte, journalistiske nyhetsbeiter og stabile oppfattelser av ulvens nyhetsverdi. Etter 2016 blir nyhetsbildet av ulv dessuten tydelig preget av en politisk strid rundt rovdyrforvaltning og ulvens tilstedeværelse i norsk natur. 2017 er av denne grunn et unntaksår da nyhetsdekningen om ulven dobler seg og inngår i en kompleks, prinsipiell og politisk debatt. Fra da av er det tydelig strid om ulven, koblet til en konflikt mellom Regjering og Storting, tidvis også mellom partiene innad i Regjeringen. Nyhetene om ulv handler derfor mye om posisjonering, styrkeforhold og politisk handlingsrom i rovdyrforvaltningen fra desember 2016 og utover våren 2017. Det fortsatte å prege nyhetsdekningen også ut 2017 og i 2018. Men så taper omfanget og intensiteten i nyhetsdekningen seg igjen, og i 2020 er nyhetsdekningen av ulv i Norge tilbake på et lavere frekvensnivå enn i 2011. Gjennom tiårsperioden er imidlertid nyhetene blitt varig politisert, og mer tematisk sammensatt enn i starten av perioden. Samtidig er nyhetsdekningen blitt mer forutsigbar og tydeligere knyttet til de byråkratiske prosessene som rovdyrpolitikken har institusjonalisert rundt jakt og bestandsregulering, og som sammenfaller med ulvens liv og væremåter gjennom de ulike årstidene.

I hele perioden er en stor andel av nyhetsrapporteringen om ulv oppslag i lokale medier med geografisk tilknytning til ulvesonen. Det er redaksjonene i Østlendingen, Glåmda-

len, Nationen og NRKs regionnyheter som er mest aktive formidlere av ulvenyheter. I regioner der ulven streifer, utenfor ulvesonen, er det mer sesongbetont interesse for angrep på beitedyr og felling av ulv. NTB er en viktig formidler av likelydende nyheter til nyhetsredaksjoner i resten av landet. Allmennkringkasterne NRK og TV2 synes å ha ulik prioritering av ulvenyheter men arbeider i flere formater som debattprogrammer, dokumentar og reportasjer, i tillegg til ordinær nyhetsdekning. NRKs regionskontorer på Østlandet er viktige formidlere av enkeltsaker innad i NRK, og med uklar regelmessighet finner ulven vei til reportasjer i riksdekkende nyhetssendinger i NRK radio og tv. Allmennkringkasterne er viktige iscenesettere og formidlere av politiske debatter om ulv og rovdyrforvaltning, som fremviser kontrære posisjoner og argumentasjonsrekker i forsøket på å opplyse og engasjere publikum.

Vår analyse fokuserer imidlertid på nyhetsproduksjonen i landets ulike nyhetsredaksjoner, og det er en tallmessig overvekt av lokale avisredaksjoner i vårt utvalg, som forsterkes av at nettpubliserings telles med. I den kvalitative analysen lar det seg likevel gjøre å skille originale redaksjonelle nyheter fra dobbeltpubliserte og serielt produserte nyheter (NTB). Tematisk indikerer våre analyser at det skjer en viss endring i 2015, da nyhetsdekningen både blir høyere og mer sammensatt. Generelt er det da vekst i omtale av observasjoner, fellingstillatelser, jakt og felling av ulv, og et fokus på svensk ulv, som var tilstede i 2011 og 2012, svekkes. Det er samtidig varierende frekvenser de første årene, knyttet til ulvens rov og skader på beitedyr, som sesongmessig er mer begrenset til sommerhalvåret. Spesielt i 2014 er det en synkende tendens rundt rapportering av ulv, og en usedvanlig stor nyhet om valg av Trygve Slagsvold Vedum som leder av Senterpartiet. Men det er altså først i den sterke veksten desember 2016 og i 2017 at nyheter om ulv blir del av overordnede dragkamper mellom Storting og Regjering, og mellom partiene i regjeringskoalisjonen.

Når de ulike temaene i nyhetsdekningen ses samlet og i forhold til hverandre, og utfylles med casebaserte studier av aktører og sentrale begreper knyttet til verneinteresser og ulv motstand, indikerer vår analyse at det dominerende og gjennomgående motivet i mediedekningen er ulven som et farlig skadedyr, som må fjernes. I mindre grad er nyhetene fra dag til dag i stand til å formidle positive verdier og verdifulle erfaringer knyttet til ulvens tilstedeværelse i norske skoger. Det betyr ikke at slike nyheter er fraværende, og verneperspektiver kommer regelmessig frem i nyheter om klager og stevninger av fellingstillatelser

og faktabaserte nyheter om ulvebestand og genetisk viktig ulv. Men det gjentakende fokus på observasjoner, skader, fellingstillatelser, jakt og felling, gjør at ulven i størst grad settes opp mot menneskers liv og interesser, som en truede, heller enn en truet art. Verneperspektivet med vekt på at rovdyret ulven finnes og kan oppleves i norsk fauna, og har en rett til å være der, er klart mindre nyhetsverdige. De forvaltningsbyråkratiske og juridiske nyhetene som oppstår når naturverninteressentene klager og stevner statlige forvaltningsnivåer, avstedkommer mer sammensatte nyhetsbilder.

Våre kartlegginger av ordsøk har vist at det er et negativt bilde av en uønsket ulv som dominerer nyhetene, som er farlig, angripende, og som gjerne bør tas ut. Stortingsforlikene er de mest siterte faktagrunnlagene, mens Naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen siteres langt sjeldnere. Det dominante nyhetsbildet på ulv som truende skadedyr, reflekteres også i hvilke aktører som oftest blir omtalt og får være kilder i nyhetene. Ulven er først og fremst et gjennomregulert dyr, som avstedkommer nyheter når den bryter regler og standarder i rovdyrforvaltningens institusjonelle rammeverk. De offentlige aktørene dominerer dermed nyhetsbildet på to nivåer: På forvaltningsnivå, når observasjoner gjøres, skader skal dokumenteres og fellingstillatelser gis. Og på politisk nivå, når hendelser veves inn i politiske posisjoneringer og argumentasjoner om bestandsmål og reguleringsinstrumenter (ulvesone, fellingstillatelser, rovviltnevnder, mm). De profesjonelle interesseorganisasjonene er i mindre grad synlige, men fremstår likevel som viktige og strategiske kommunikatorer med ulike muligheter for allianser og posisjoner i utnyttelsen av nyhetsbildet til å fremme sine synspunkter og verdier.

I billedbruken har vi kunnet konstatere at ulven er svært fotogen og mye benyttet i nyheter om ulv, og det er to typer bilder som dominerer. Det ene viser ulven som nylig skutt eller felt, gjerne liggende død på nysnø. Det andre viser ulven i skogen, fotografert profesjonelt av dyrefotografer, eller tilfeldig avbildet av utplasserte viltkamera eller av enkeltpersoner som har støtt på ulv. Ulver får navn etter steder der de hører til, i revir, blir omtalt i forhold til alder, kjønn, og om de er bærere av viktig DNA eller ikke. Nyhetene representerer i så måte en massemedial overvåking av ulv i Norge som både populariserer, mytologiserer og dramatiserer vårt liv med ulven, og utfyller og beriker fortellingene om forskernes forvaltningstekniske telling og teknologibaserte sporingmetoder.

MILJØMINISTER UTEN SANS FOR NORSK NATUR

AV ALETTE SANDVIK

Staten v/klima- og miljøminister Espen Barh Eide (AP) anket i september dommen om felling av ulv innenfor ulvesonen til Høyesterett.

To rettsinstanser har tidligere slått fast at vedtaket om felling av ulvene i Letjenaflokken vinteren 2020 er ugyldig. Den sittende regjeringen vil tydeligvis kjempe hardt for retten til å skyte kritisk trua arter innenfor den lille fliken av Norge der de egentlig skal få lov til å leve. Selv om dette både bryter med prinsippet om en anstendig behandling av trua arter, internasjonale avtaler og norsk lov. Skulle ikke en miljøminister være vår fremste talsmann og kunnskapsformidler for ivaretagelse av de trua artene?

Ulven er i utgangspunktet en fredet art i Norge, med ekstremt høy risiko for å dø ut.

Likevel kan det gjøres unntak fra fredningsbestemmelsen i helt spesielle situasjoner. Dette er hjemlet i naturmangfoldlovens paragraf 18. I paragraf 18, første ledd, bokstav c står det at en gyldig grunn for å skyte ulv kan være «for å ivareta allmenne helse – og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning». De andre to vilkårene som må være oppfylt for slike vedtak er at bestandens overlevelse ikke er truet, og at det ikke finnes noen andre tilfredsstillende løsninger.

Regjeringen sier de vil skyte mest mulig ulv for å få ned konflikten og opprettholde troverdighet til forvaltningen. Det er akkurat det motsatte de har oppnådd. Konflikten har aldri vært høyere og mange mister respekten for en forvaltning av trua arter

som ikke har som overordna mål å ta vare på artene i et langsiktig perspektiv.

Landets miljøminister lever i den vrangforestilling at det politisk bestemte bestandsmålet for ulv er et maksimumsmål. Han begrunner felling av ulv konsekvent med at bestanden ligger over bestandsmålet. Selv om to rettsinstanser har slått fast at dette ikke er en gyldig grunn, så er det så viktig med mer skyting av ulv at saken nå altså skal opp i Høyesterett med alt det koster av økonomiske og menneskelige ressurser. Vi har fått det mange advarte mot med Ap og SP i regjering; naturfiendtlige holdninger i praksis. Vårt eneste håp nå er at vi har et rettsvesen som følger andre impulser enn de følelsesmessige og urasjonelle.

Utenfor ulvesonen er de fleste ulver fritt vilt, det innebærer hele 95 % av Norge. Innenfor de resterende fem prosentene neder vi har forpliktet oss til å bevare en minimal del av den Skandinaviske ulvepopulasjonen, er det en selvfølge at ulven skal få leve. Det skulle man i alle fall tro.

At Senterpartiet fortsetter sin uetiske kamp mot alt med nebb og klør, lenge etter at flertallet i landet har akseptert (og forstått) at de

"Regjeringen sier de vil skyte mest mulig ulv for å få ned konflikten og opprettholde en troverdighet i forvaltningen. Det er akkurat det motsatte de har oppnådd. Konflikten har aldri vært høyere og mange mister respekten for en forvaltning av trua arter som ikke har som overordna mål å ta vare på artene i et langsiktig perspektiv».

Foto:
Roger Brendhagen.

store rovdyrene er en viktig del av naturen, er ingen overraskelse. Men at Arbeiderpartiet har sunket så dypt og kastet alle prinsipper om faglighet og kunnskapsbasert forvaltning over bord, er verdt å merke seg.

Nå står imidlertid saken sterkt etter som den i Borgarting lagmannsrett ble enstemmig vedtatt av 3 lagdommere som alle mente at Letjenaflokken ble ulovlig skutt. Poenget i saken er at man ikke kan skyte ulv i ulvesonen uten en helt spesiell grunn. Det holder ikke at en liten gruppe mennesker føler «litt ubehag» ved å vite at det finnes ulv i sin kommune. Man må rett og slett finne andre måter å forholde seg til ulv på enn skyting.

Dette burde selvsagt få følger for vinterens planlagte jakt innenfor ulvesonen, men det har absolutt ikke lagt noen demper på rovviltnevdens ønske om å skyte mest mulig ulv. Noen uker senere vedtok de å skyte 4 flokker innenfor ulvesonen, inkludert Mangenflokken som tidligere har blitt frarådet jaktet på med bakgrunn i nærheten til det genetisk viktige Settenreviret.

Det er dessuten ganske absurd å se landets miljøminister holde taler og snakke om bevaring av artsmangfoldet i andre land, mens her hjemme må naturvernorganisasjoner gå rettens vei for at landets kritisk trua rovdyr skal få et minimum av en anstendig behandling.

Den retningen som dagens regjering tar oss når det gjelder ivaretagelse av det ville dyrelivet her til lands, og da spesielt rovdyrene, er totalt i utakt med tidsånden og flertallet av den norske befolkning. Det vi trenger i dag er en normalisering av samarbeidsrelasjonen med de andre artene, ikke uansvarlige politikere som motarbeider den viktige snuoperasjonen mot et mer naturvennlig samfunn. Og når miljøministeren selv er den fremste eksponenten for å skyte rødlista ulv – hvordan kan man forvente at dette skal skape en forståelse for at det er viktig å ta vare på andre ville dyr som er trua?

Foto: Alette Sandvik.

Foto:
Kjartan Trana.

”
Hva er problemet med å ha bjørner som stort sett spiser blåbær og en elg i ny og ne? Eller en ulveflokk som utelukkende spiser hjortevilt?

ROVDYRGLEDER

2. 2022

I EN VANSKELIG TID

AV ALETTE SANDVIK

I en tid da overordnede politiske målsetninger dreier seg om å stanse tapet av det biologiske mangfoldet, vil det være en selvfølge å også trygge de store rovdyrenes overlevelse.

Rovdyrene er en like selvsagt del av norsk natur som hare og rype. Likevel blir rovdyrene forvaltet på en måte som ikke yter dem respekt.

Rovviltnebdene er ensporet opptatt av å holde bestandene akkurat på bestandsmålet. Selv om det ikke er noen tap av beitedyr i et område så vil man ha vekk rovdyrene.

Mange ganger uttales det også direkte at poenget ikke er å få ned tapstallene for beitedyr, men rovdyrbestandene. Slik som Stein Tronsmoen i rovviltnebd i region 5 som i sommer uttalte følgende til NRK: «Vi har sett etter andre muligheter enn felling, men vi klarer ikke å se andre løsninger for å få bestanden ned på målet».

Det er tegn på en svært snever tankegang at hele målet med rovviltforvaltningen er å få bestandene ned på de politisk bestemte og lite kunnskapsbaserte bestandstallene. Å holde bestandene av store rovdyr på et kritisk

lavmål, er i seg selv en sterk forringelse av en viktig regulerende økosystemtjeneste, nemlig naturlig predasjon.

Tiltakene for å holde skadeomfanget på beitedyr på et lavest mulig nivå må være mer kreative og nyanserte enn å «forvalte» rovviltbestandene ned til kritisk nivå. De fastsatte bestandsmålene har ikke forankring i biologisk fagkunnskap, og de er derfor ikke forsvarlige. Rovviltnebdene forholder seg i stedet slavisk til Stortingets bestandsmål, som faktisk er uforsvarlige ved at de angir maksimale, i stedet for minimale bestandsmål.

Hva er problemet med å ha bjørner som stort sett spiser blåbær og en elg i ny og ne? Eller en ulveflokk som utelukkende spiser hjortevilt? For det er jo ikke oss mennesker som trenger å frykte rovdyrene. Har man glemt at rovdyrene tilbyr en høyst effektiv ryddetjeneste av åtsler, og forbedring av kondisjon og helse blant landets hjorteviltbestander.

HVORFOR KLARER IKKE NORGE Å TA VARE PÅ TRUEDE DYR?

AV LINA WESTERMANN, MEDLEM

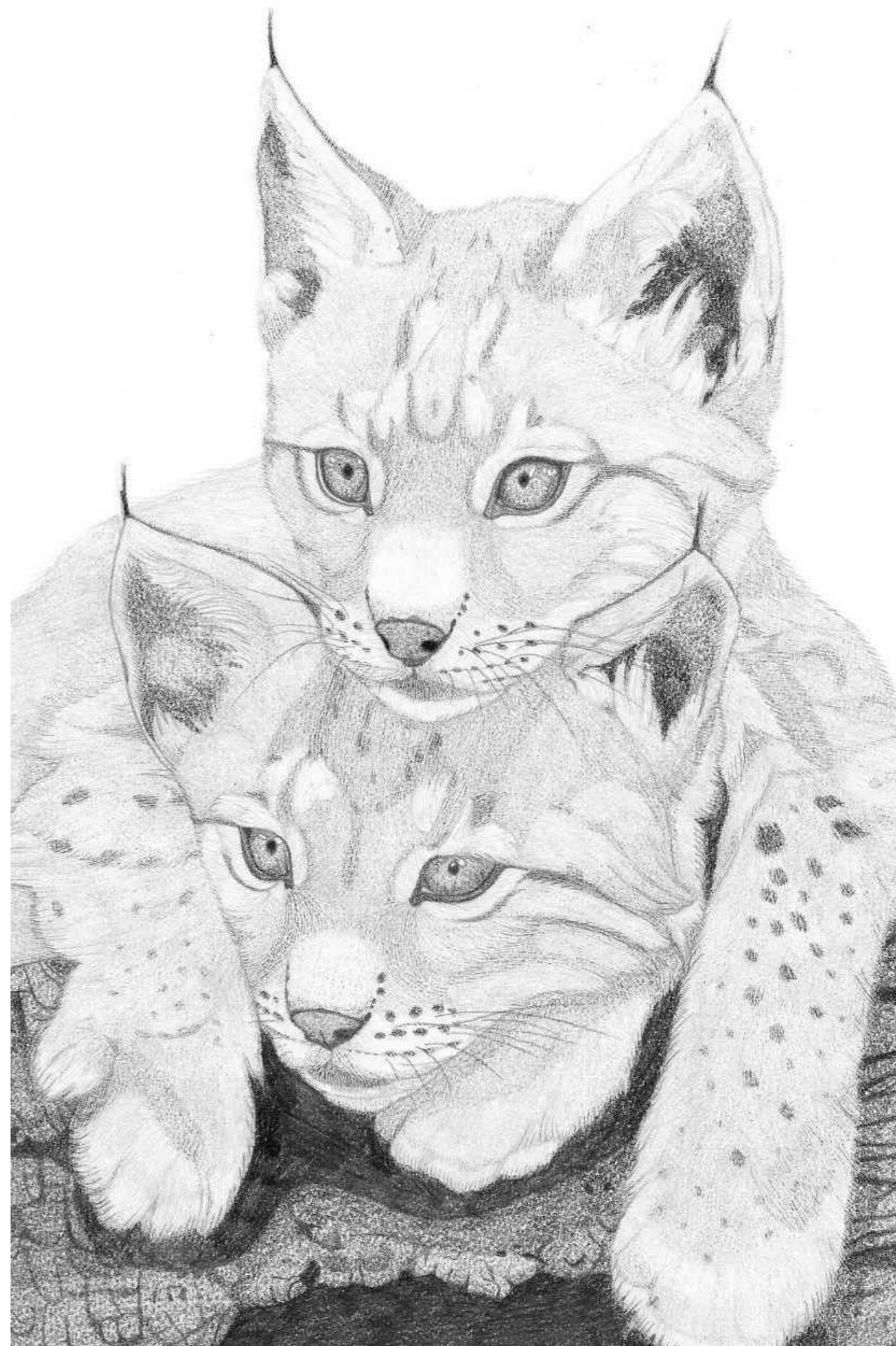
Jeg tror vi alle kan være enige om at den utrydningstruede elefanten fortjener et sterkt vern. Men vernet har sin pris; på grunn av elefantens temperament og beskyttelsesinstinkt omkommer flere hundre mennesker i møte med den hvert eneste år.

Her er det snakk om land hvor befolkningen er fattige nok fra før, uten at elefanten skal ta fra dem liv og levebrød. Likevel er fokuset på sameksistens, på utvikling av metoder som kan redusere tap av menneskeliv og materielle skader, samtidig som elefantpopulasjonen holdes på et levedyktig nivå. I Norge gjør vi det ikke slik. Om et dyr anses som farlig, er det ingen plass for det. Stemplene "kritisk truet" eller "sterkt truet" gir

ingen beskyttelse. Dette til tross for at vi lever i rikdom og har råd til å implementere ikke-dødelige forvaltningsmetoder, og til tross for at dødsrisikoen for våre "farlige" dyr skiller seg sterkt fra elefantens:

- Ulv: Ingen mennesker drept siden 1800.
- Brunbjørn: Ingen mennesker drept siden 1906.

Hvordan ville det ha blitt mottatt internasjonalt om elefantens hjemland sluttet å beskytte den? Vi ville ha protestert kraftig, også her i Norge. Selv om vi gjør akkurat det samme med våre egne truede arter.

ÅRSMØTET 2022

Foreningen Våre Rovdyr avholdt sitt årsmøte på Helgaker Gård på Gran 21.-22. mai i år. Det er alltid like hyggelig å samles og dele spennende historier om rovdyr og diskutere hvordan vi kan forbedre rovdyrenes levekår i Norge.

Vi opplever at det er givende for alle å kunne snakke åpent og engasjert om alle de positive opplevelsene store rovdyr gir oss og oppleve et felles engasjement omkring en så viktig sak. Årets årsmøte var intet unntak og omkring 20 medlemmer, styret og ansatte hadde møtte opp til møte, foredrag og sosialt samvær.

Et årsmøte inneholder gjerne et formelt møte, hvor man går igjennom årsmelding og aktiviteter som har vært gjennomført foregående år. Nye daglige leder Alette Sandvik åpnet sitt første årsmøte med å ønske alle velkommen og fortalte litt om sitt eget engasjement for store rovdyr. Det var et godt engasjement blant medlemmene da årsmelding ble gjennomgått. Dette er en veldig fin mulighet til å kunne diskutere felles strategier og om veien videre. Det er mange medlemmer som sitter med gode ideer om hva som kan gjøres innenfor rovdyrfeltet, for eksempel på sosiale medier.

Etter en liten pause var det klart for foredrag med Arne Nævra. Foredraget hadde tittelen «Tett på Vassfaret og tett på Stortinget – viktige bjørner og viktige vedtak». Det er ikke mange i Norge som har den innsikten i politiske prosesser som også har en så lang karriere med naturfilmer og engasjement for store rovdyr. Det er på mange måter helt unikt. Nævra delte villig fra sine turer og opplevelser med bjørner i Vassfaret, også helt til den siste bjørnen ble sett. Han og flere bjørneinteresserte tok turen flere år etter siste observasjon for å prøve å finne

igjen hiet. Og det fant det, bak et tett kratt i en bratt helling. Det må ha vært en stor opplevelse.

Nævra gikk også inn på de politiske prosessene og vedtakene som foregår på Stortinget og det er ingen lett materie. Det kan ikke være noen tvil om at det kan oppleves frustrerende når debatter og vedtak blir basert på usannheter, myter og populisme. Rovviltforvaltning er definitivt et felt med manglende faglige begrunnelser. Nævra var tydelig på at de politiske vedtakene setter premisser for hva som skjer videre og det derfor er viktig å jobbe aktivt for å påvirke disse. Det er en tidkrevende og lite synlig jobb for befolkningen, men veldig viktig for vilkårene til de store rovdyrene.

Lørdagen ble avsluttet med en fortreffelig middag i underetasjen med en hel vegg tapetsert som en skog. Det passe så godt til deltakerne og de samtalene som ble ført. Råvarene var lokale og kortreiste. Kvelden fortsatte med gode samtaler rundt blant annet natur, skog, rovdyr og et spontant foredrag om meteoritter.

Morgenen etter var det klart for tur til Sølvberget noen kilometer unna. Utsikten var det ingenting å si på, selv om det duskregnet litt.

Vi ønsker å takke alle våre medlemmer som kom på årsmøtet og ønsker enda flere velkommen neste år på Langedrag.

Begge foto: Morten Bilet.

Følgende ble valgt til styre:

Tor Arild Esperås
Morten Ree
Toril Andresen
Bjørn Eva Öhlin
Erling Mømb
Tom Olav Trydal

Varamedlemmer:

May Britt Trydal
Tage Vedal
Eddie Thomas
Morten Kraabøl

Revisor: Aud Kjønsvik

Valgkomité:

Lennart Fløseth, Arne Flor,
Geir Sjøli

RAPPORT FRA FORENINGEN VÅRE ROVDYR SITT ROVFUGLMOTTAK – AVDELING ØSTLANDET

AV GEIR SJØLI

Hittil i år har vi hatt 4 fugler i mottaket.

Den 19. mai fikk vi inn en voksen hønehauk-hann fra Bærum. Finneren hadde tatt den til veterinær for røntgen da den høyre vingen var helt slapp. Det ble ikke funnet brudd, så her var det en muskel eller seneskade. Vi tapet vingen slik at den ikke skulle trække på den. Hauken spiste godt og ga positive tegn. Etter to uker tok vi av tapen, men vingen var dessverre like slapp. I samråd med veterinærkontoret på Årnes som vi samarbeider med ble den avlivet.

Den 5. mai ringte en mann fra Hurdal. En ung, ikke flygedyktig tårnfalk satt på låvebrua og det var like før skjærene tok den. I utgangspunktet skal man ikke røre fugleunger, men i dette tilfellet var ikke foreldrene å se og det var en død unge i reirkassa. Vi valgte derfor å ta imot fuglen. Den fikk daggamle kyllinger og tok godt for seg fra dag en. Etter to uker var all dun borte og den fløy fint. Falken ble nesten tam og satt gjerne på hånden. Den ble hentet og sluppet på funnstedet.

Lørdag 23. juli ble en tårnfalk funnet på veikanten i Skedsmo. Den hadde ingen synlige skader og hadde nok fått en smell i trafikken.

Vi ga eggeplomme med pipette og allerede neste dag spiste den selv daggamle kyllinger. Den kom seg raskt og hadde normal vekt etter en drøy uke. Finneren hentet og slapp den ut på funnstedet.

Den 24. juli fikk vi inn enda en tårnfalk. Denne ble funnet på et industriområde på Skedsmo. Den hadde ingen brudd, men var svak og kunne ikke fly. Falken spiste gjerne av hånden, men tok ikke til seg utlagt mat. Dessverre ble den stadig svakere og døde etter 6 dager. Indre skader og blødninger kan ha vært en årsak. En annen grunn kan være at den fant forgiftet smågnager, noe som rammer mange rovfugler Dette dreper langsomt.

Det var også slik i år at ca. 50 % av fuglene vi får inn kommer seg og kan slippes ut. Dette er helt i tråd med statistikk som finnes over vellykket rehabilitering på rovfugler. De må være hundre prosent restituert og friske før de får friheten tilbake. Det gir de aller beste forutsetningene for vellykket rehabilitering og utsetting tilbake i naturen. At fuglene slippes ut nærmest mulig funnstedet er en viktig del av en helhetlig rehabilitering av skadet rovfugl.

HUBROENS SIDE FOR DE YNGRE

Illustrasjon: Viggo Ree

HUBROEN SPØR

1. Hva er favorittmaten til bjørnen?
  1. Blad og kvister
  2. Bær, maur og byttedyr
  3. Gress og kraftfôr
2. Hvor mange helnorske ulveynglinger har Stortinget bestemt at vi minimum skal ha?
  1. 3
  2. 8
  3. Ingen
3. Hvilken dyrefamilie tilhører jerven?
  1. Gnagere
  2. Krypdyrfamilien
  3. Mårdyrfamilien
4. Fastlands-Norges nest største nasjonalpark heter...?
  1. Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark
  2. Gutulia nasjonalpark
  3. Reinheimen nasjonalpark
5. Hva betyr at gaupe lever et solitært liv?
  1. At den lever i par
  2. At den lever alene
  3. At den lever i flokk

Send inn svarene dine til fvr@fvr.no med navn og adresse. Merk emnefeltet "Hubroen spør". Vi trekker ut en vinner som vil få en premie i posten.

VI VIL HA TEGNINGER!

Til neste nummer så vil vi gjerne ha en tegning som du har tegnet. Det må være av et rovdyr eller fugl. Send tegningen til:

Foreningen Våre Rovdyr, Postboks 195, 2152 Årnes eller digitalt til vår mailadresse: fvr@fvr.no

Lykke til!

KERSTIN EKMANS ROMAN «LØPE ULV»

AV ALETTE SANDVIK

Kerstin Ekmans siste bok «Løpe ulv» som kom i 2021 er en velskrevet og vakker gave fra de svenske skogene. I denne lille fortellingen skriver Ekman klokt om ulven, mennesket og naturen, på en måte som får leseren til å se naturen med litt nye øyne. En melankolsk og klok liten roman på bare 180 sider, skrevet i jeg-person. Et vakkert naturvernssyn ligger som en tråd gjennom hele romanen, enten det er snakk om skogsdrift, rovdyr eller jakt.

I boken møter vi den pensjonerte skogvokteren og jaktlederen Ulf som tar et oppgjør med seg selv på sine eldre dager. Hovedpersonens sterke møte med en ulv på en myr i Sverige snur opp ned på hans liv og syn på skogens dyr. Han får jaktlaget mot seg og vi får utrolig gode beskrivelser av hvilke ulike verdier jegeren og verneren besitter.

I jaktlaget er ulven «et jævla beist» som dreper sauer.

Når skogvokteren Ulf treffer en høyreist og majestetisk ulv i skogen, kjenner han på at han har mer slektskap med dette dyret enn med de blodtørstige jaktkameratene!

«Jeg så de lyse øynene hans, litt skråstilt med en smal, mørk ring rundt. Og håret inne i ørene så jeg. Det var en smal, svart kant rundt dem også. Ellers fremsto han i hvitt og grått. Forbeina var veldig lyse. Jeg vet ikke hvor lenge det kan ha vart. Det var som om tiden ikke fantes».

Ulf begynner å kjenne på at ulven jo faktisk hører hjemme her i skogen og at det er han selv som er inntrengeren. Uansett hvor mye han kan vise til sine rettigheter som grunneier. Ulf ser i de gamle jaktbøkene sine og blir smertelig klar over at han har skildret skogens dyr kun som jaktbytter. Han syns han har drept mer enn nok dyr i livet og han har fått nok av å være jaktleder. Han reflekterer omkring det å være en del av naturen og ikke kjempe mot den.

Det er et vakkert øyeblikk i boken der han følte noe helt spesielt, et slektskap med

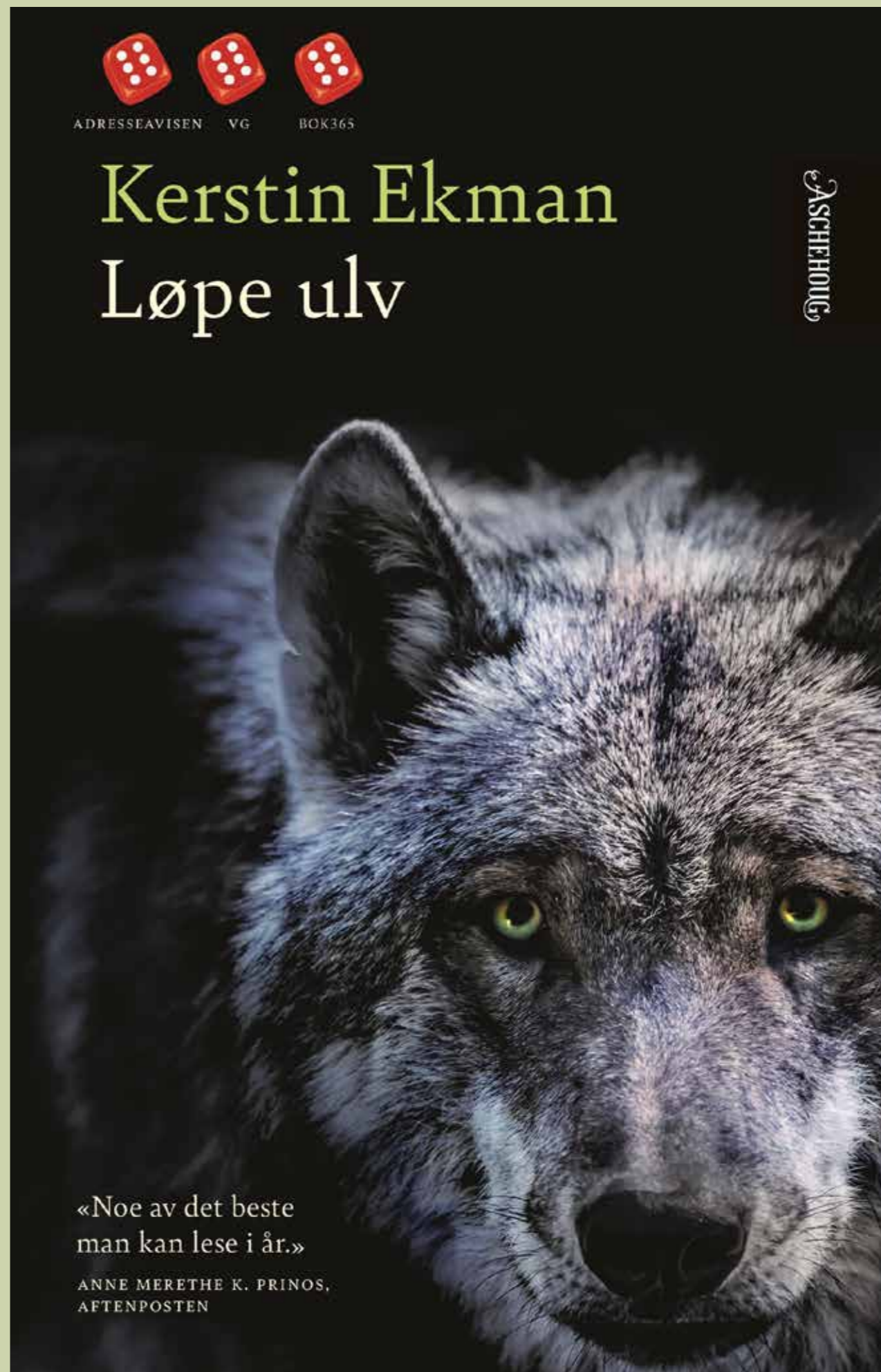
ulven, de er jegere begge to. Kanskje ble det vendepunktet for Ulf? Han tenker på sin tid som skogvokter, alle myrene han har vært med på å drenere, alle områdene der han har gitt tillatelse til flatehogst. Historien inneholder en del selvransaking og vanskelige dilemma som sikkert mange kan kjenne seg igjen i. Det er mange avveininger og prioriteringer som mennesket står ovenfor, men gjøres alt til det beste for mennesket, eller naturen? Ulf stiller seg selv mange retoriske spørsmål ved sin livsførsel og alle de valgene han har tatt på veien.

Ekman viser at hun har stor innsikt når det kommer til natur, både dyr og planter, årstider og naturens sykluser. Naturskildringene i boken er med på å heve den litterære kvaliteten til aller ypperste nivå.

Dette er en svært dagsaktuell bok med temaer som omgir oss hver eneste dag. Spesielt synet på naturen og dyrene som lever der. Det er på mange måter en lettelse å se at mennesker har evnen til å reflektere godt omkring hvordan man kan ta hensyn til naturen og biologisk mangfold. Det antroposentriske verdenssynet blir satt på prøve og utfordret når mennesker forstår seg selv som en del av noe større, naturens helhet.

Boken er virkelig verdt å lese.

Kerstin Ekman var nominert til Nordisk Råds litteraturpris for romanen og er utgitt av Aschehoug.

NY BARNEBOK FRA GEIR SJØLI OG LINDA ANN RUSTEN

AV ALETTE SANDVIK

Kan menneske og elefanter møtes og utvikle en form for vennskap? I denne fortellingen kan de det.

Elefantene kommer er den andre barneboka fra Geir Sjøli og Linda Ann Rusten.

Denne gangen har de lagt fortellingen til savannen i Øst - Afrika. Forfatterne har selv vært i Afrika flere ganger, og opplevd det fantastiske dyrelivet i Kenya og Tanzania.

Dyrelivet blir svært realistisk skildret i boken. Det som er fiksjon er den unge vandringsmannen Nór og hans møte med dyrelivet her. Det er en vakker historie der mennesker og ville dyr får en helt spesiell kontakt. Historien viser at det krever helt spesielle egenskaper og mye tålmodighet for å kunne oppnå et slikt vennskap med ville dyr.

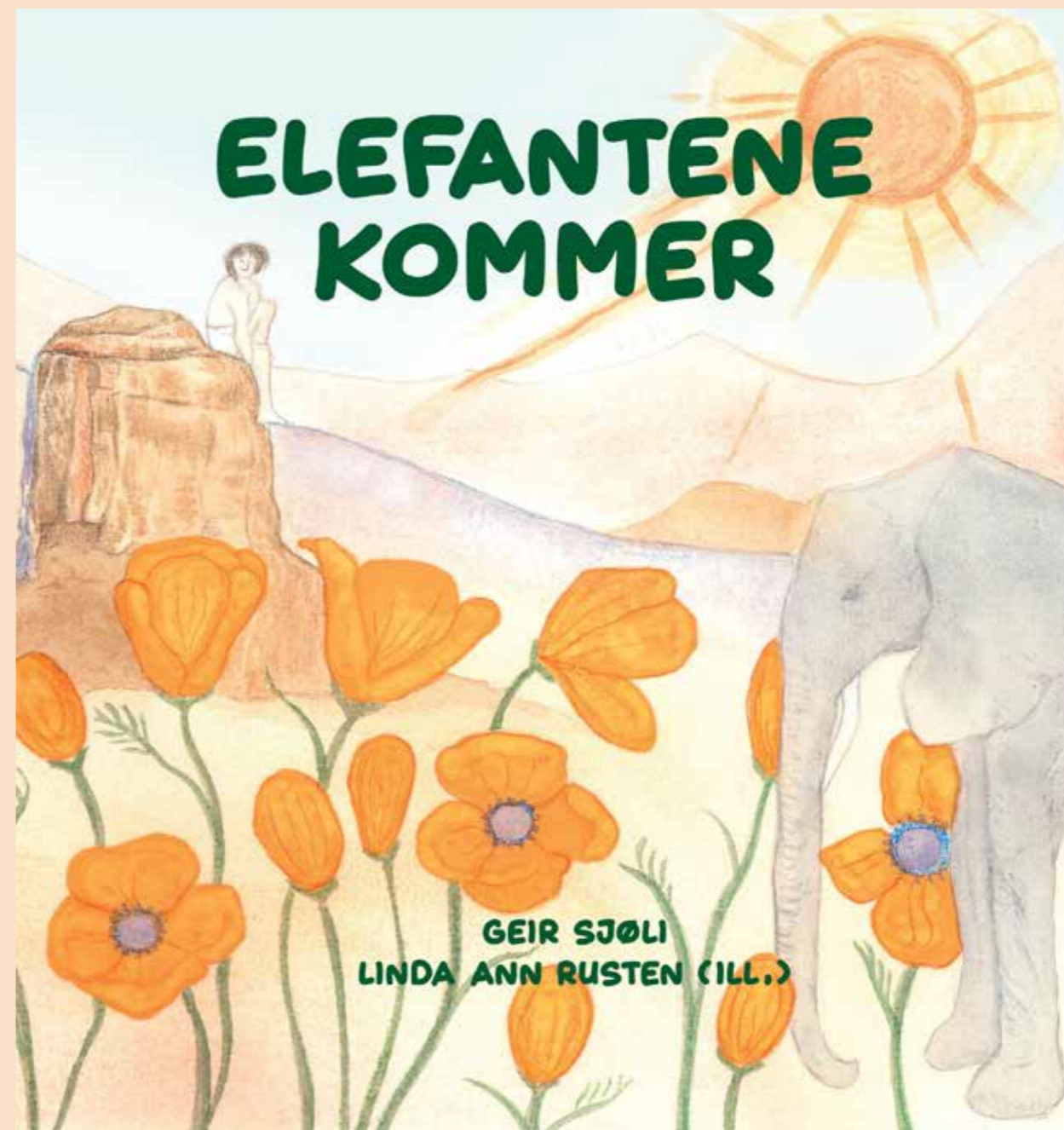
Den beskriver også på en enkel og ydmyk måte de sterke familiebandene til elefantene og hvordan de lever med flokken sin og den naturen de er totalt avhengig av gjennom året.

Dette er en inspirerende bok for unge lesere og en fin mulighet til å lære mer om dyrelivet på savannen mens det ennå er tid. Det er også inspirerende for oss voksne å lese en barnebok med et så gjennomsyret godt forhold mellom mennesker og dyr. Gjennom historien i boken blir vi minnet på hvor like vi er på så mange måter, alle vi som lever på denne lille prikken av en jordklode i det store intet. I vår kultur er det viktigere enn noengang å vekke medfølelse med de andre artene som vi deler jorden med.

Linda Ann Rusten sine illustrasjoner levedegjør fortellingen på en flott måte og de vennlige og varme dyreblikkene er en historie i seg selv.

Geir er tidligere styremedlem, og nå driftskonsulent i Foreningen Våre Rovdyr.

Linda er mangeårig medlem i FVR, arbeider som lærer og er kunstutdannet.

Julegave til rovdyprene

Rovdyrene går en vanskelig tid i møte og trenger all hjelp de kan få. Færre leveområder og høye kvoter fører til at rovdyprenes tilstedeværelse i norsk natur er under sterkt press.

Nå kan du gi en julegave til rovdyprene! Vi lover at vi skal kjempe vårt beste for å forbedre levevilkårene til rovdyprene.

Kontonr.: 2800.11.12149
Vippsnr.: 135252

Alle gaver mellom 500 og 25 000 kroner er fradragsberettiget via Skatteetaten. Om du vil at vi skal melde inn gaven, så trenger vi ditt personnummer.

FORENINGEN VÅRE ROVDYR

Postboks 195
2151 Årnes
E-post: fvr@fvr.no
Web: rovdyprene.no
FVR@FVR.NO

STYRELEDER

Tor Arild Esperås
te@fvr.no / 413 89 190

STYREMEDLEM OG KASSERER

Morten Ree
mr@fvr.no / 481 77 973

STYREMEDLEMMER

Toril Andresen
ta@fvr.no / 924 32 146

Erling Mømb
em@fvr.no / 416 17 110

Tom Olav Trydal
tt@fvr.no

Bjerg Eva Öhlin
bo@fvr.no

VARAREPRESENTANTER

Morten Kraabøl
mk@fvr.no

May Britt Trydal
mbt@fvr.no

Eddie Thomas
et@fvr.no

Tage Vedal
tv@fvr.no

DRIFTSKONSULENT

Geir Sjøli
gs@fvr.no

FAGKONSULENT

Arne Flor
af@fvr.no

DAGLIG LEDER

Alette Sandvik
as@fvr.no

RÅDGIVER

Ingvild Elise Ihle
ii@fvr.no

FORENINGENS FORMÅL

Foreningens formål er:

- å arbeide for at alle norske og felles nordiske rovpattedyr og rovfugler skal leve i livskraftige bestander.
- å arbeide for at også dyreartenes miljø beskyttes mot forringelse og ødeleggelse.
- å spre faktaunderbygd og vitenskapelig informasjon til massemedia og allmennheten, for derved å oppnå større forståelse for rovdyprenes rolle i naturen og deres behov for høvelige biotoper.
- å støtte forskning om norske og felles nordiske rovpattedyr og rovfugler.
- når det gjelder jakt, skadefelling/uttak og fangst, å arbeide for at det tas hensyn til
  - artenes bestandssituasjoner
  - de respektive artenes yngletid
  - ungenes utvikling og avhengighet av foreldrene
  - artenes sosiale struktur og øvrige særtrekk
- å være aktive på lokalplanet, på landsbasis og internasjonalt.
- å samarbeide med lokale og statlige myndigheter, samt øvrige interesseorganisasjoner om å finne måter å bevare dyr og biotoper på, og å finne lempelige løsninger på konflikter som oppstår mellom menneskelige interesser og rovdyp.
- å samarbeide med andre tilsvarende organisasjoner i Norge i saker hvor det er fordelaktig med felles samarbeid for å styrke måloppnåelsen til foreningen.
- å samarbeide med tilsvarende organisasjoner i de øvrige nordiske land, spesielt med foreningens svenske søsterorganisasjon, Svenska Rovdjursforeningen.

BIDRAG TIL FVR

Foreningen Våre Rovdyr er godkjent under ordningen med gaver til frivillige organisasjoner. Det betyr at du er fradragsberettiget for gavebeløp fra og med 500 kr til og med 25.000 kr, enten det gis til Ulvefondet, som ordinær gave eller begge deler. Fradragsretten gjelder ikke medlemskontingenten.

Om du ønsker at gavebeløpet skal innrapporteres til ligningsmyndighetene trenger vi ditt personnummer. Opplysninger kan sendes til daglig leder ved mailadresse as@fvr.no

Vi har nå opprettet et kontingentsystem, som er oppgitt på medlemsfakturaen også, at du kan betale et større beløp enn det som er oppgitt og sum over medlemskontingenten vil anses som en gave til vårt arbeid. Hjertelig takk for alle bidrag.

KONTINGENTSATSER

Ordinær medlem	kr 300,-
Ordinær medlem + familiemedlem(mer).....	kr 400,-
Juniormedlem (under 18 år)	kr 100,-
Bedriftsmedlem	kr 1000,-

Medlemskap inkluderer alle årlige utgitte hefter av *Våre Rovdyr*.
Kun abonnement på *Våre Rovdyr* ..... kr 400,-
Medlemskontingentkontonr: 2801.46.63616

Member/subscription abroad: NOK 400,-
Sparebanken Sor, Arendal, Norway
SWIFT/BIC-code: SPSONO22
IBAN-number: NO0728014663616

ULVEFONDET

Kontonr. 2800 10 08317

Ulvfondet støtter forskning, infoarbeid og prosjekter for å redde ulven i Norge.
Gi ditt bidrag til Ulvefondet i dag!

ROVDYRENE.NO

facebook.com/rovdylene

instagram: foreningen_vaare_rovdyr